

«Det er noe med å gi “the gentle push”»

En kvalitativ studie om opplevelser med ettervern blant fagutøvere i
Barneverntjenesten

Universitetet
i Stavanger

Master i Sosialfag

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Institutt for sosialfag

Universitetet i Stavanger, 30. mai 2023

Ruben Thoresen

Veileder: Førstelektor Britt Ingunn Misund

UNIVERSITETET I STAVANGER

MASTERSTUDIUM I SOSIALFAG MASTERGRADSOPPGAVE

SEMESTER:

Vår 2023

FORFATTER/MASTERKANDIDAT: Ruben Thoresen

VEILEDER: Britt Ingunn Misund, Førstelektor i samfunnsfag, Institutt for sosialfag, Universitetet i Stavanger

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:**Norsk tittel:**

«Det er noe med å gi “the gentle push”». En kvalitativ studie om opplevelser med ettervern blant fagutøvere i Barneverntjenesten.

Engelsk tittel:

«There’s something about giving “the gentle push” ». A qualitative study about experiences with aftercare among professionals in the Child Protection Service.

EMNEORD/STIKKORD:

Barnevern, ettervern, tverretatlig samarbeid, unge voksne, sosial støtte, kvalitativ

ANTALL SIDER: 67 + Vedlegg**ANTALL ORD:** 25600

Stavanger, 30/05-2023

DATO/ÅR

Ruben Thoresen

Kandidatens navn

Sammendrag

Bakgrunn: Fagutøvere i barneverntjenesten skal sikre ungdom som mottar ettervern en god overgang til voksenlivet. Denne overgangen innebærer faktorer som økonomisk uavhengighet, bolig, utdanning, jobb, parforhold og familie, noe som kan oppleves som utfordrende for folk flest. Samtidig er barneverntjenesten også en del av et tverretatlig samarbeid for å skape et helhetlig tilbud for ungdommen. For fagutøvere blir det dermed viktig å tilrettelegge slik at sårbare unge som mottar ettervern får den nødvendige støtten og hjelpen de har behov for i denne overgangen.

Formål: Formålet med denne studien er å få bedre forståelse og innsikt over hvordan arbeidet med ettervern for ungdom mellom 18-25 år oppleves for fagutøvere i barneverntjenestens perspektiv. Problemstillingen for prosjektet er: "*Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barneverntjenesten?*".

Metode: Studien er gjennomført med bruk av kvalitativ metode. Informasjonen er innhentet gjennom syv semistrukturerte intervjuer med fagutøvere fra barneverntjenester fra fire ulike kommuner. Analysen er basert på en fenomenologisk og hermeneutisk tolkning, hvor tilnærmingen er beskrevet som induktiv.

Funn: Empirien i denne studien viser at fagutøvere har flere grunnleggende fellesfaktorer som påvirker hvordan de opplever arbeidet med ettervern. Flere forhold som organisering, ressurser, tverretatlig samarbeid, sosial støtte, og relasjonen mellom ungdommen og fagutøveren beskrives av fagutøvere som sentrale her. Samtidig oppleves det utfordrende med både like og ulike tankesett i det tverretatlige samarbeidet, hvor lovverket ikke alltid gir klare føringer og åpner opp til skjønnsmessige vurderinger ved ettervern. Her nevnes relasjoner mellom ansatte på tvers av instanser som en måte å forbedre samhandlingen på. Flere av fagutøvene beskriver utfordringer rundt den tidsbegrensede relasjonen mellom barneverntjenesten og ungdommen, hvor det viktig å få til en god overgang til alternative hjelpeinstanser om det er behov. Et annet funn er hvordan den nye 25-årsgrensen oppleves som ulikt mellom fagutøvere. De fleste forteller om hvordan de var skeptiske til endringen i starten, mens det nå foreligger noen ulike meninger om endringen blant fagutøvere. Flere

ser tilbake til det som en god endring, mens andre stiller spørsmål ved om det er andre instanser som kan løse oppgavene etter at den unge voksne er 23 år.

Konklusjon: Funnene i denne studien viser hvor varierende arbeidet med ettervern kan være. For fagutøverne i barneverntjenesten innebærer det å iverksette individtilpassede tiltak og koordinere beskyttelses- og risikofaktorer i livet til ungdommen for å kunne gi dem råd og veiledning. I sammenheng med tidligere forskning oppleves noen føringer og retningslinjer som uklare, hvor lovendringen med økt aldersgrense og samarbeid med andre instanser kan oppleves ulikt. Ettervern oppleves av fagutøverne som noe givende og viktig, hvor de får utrettet flere mål for de unges selvstendighet i overgangen til voksenlivet.

Nøkkelord: Barnevern, ettervern, tverretattlig samarbeid, unge voksne, sosial støtte, kvalitativ

Forord

Fem lærerike år ved Universitetet i Stavanger er nå forbi, og jeg leverer min masteroppgave. Masteroppgaven har vært en krevende prosess, men også veldig givende. Det har virkelig vist meg hvor viktig det er med gode støttespillere rundt seg. Jeg er også veldig takknemlig for å ha muligheten til å jobbe med et masterprosjekt, det har lært meg mye.

For det første ønsker jeg å rette en takk til informantene som tok en del av denne studien. Dere har vist deres engasjement og lidenskap for ungdommene og ettervern, og denne studien hadde ikke vært mulig uten dere. Tusen takk!

Jeg vil også rette en stor takk til min veileder, Britt Ingunn Misund, som har bidratt med gode og kritiske innspill til oppgaven. Det har lært meg mye nytt og fått meg til å reflektere over flere områder innenfor fagfeltet til barnevern. Tusen takk for god veiledning! Jeg har også lyst til å takke mine gode studentvenner for de mange faglige innspill dere har gitt meg, men også for de ufaglige innspillene. Skrivning av en masteroppgave er en berg- og dalbane av følelser, så jeg vil takke for at dere har holdt oppe motivasjonen min ved lange dager på universitetet!

Videre vil jeg rette en takk til venner og familie som har støttet på meg gjennom mine år som student. Jeg vil også takke min spanske kjæreste, Elena. Det å skifte omgivelser ved en måneds masterskriving i Spania gjorde susen. Du har gitt meg gode råd, støtte, og vært engasjert for meg i prosessen. Takk!

Stavanger, mai 2023

Ruben Thoresen

Innhold

1.0 Innledning	1
1.1 Begrepsavklaring.....	2
1.2 Tidligere forskning.....	5
1.3 Oppgavens oppbygging.....	6
2.0 Teori	7
2.1 Organisasjon.....	7
2.1.1 Bakkebyråkratiet.....	8
2.1.2 Tverretatlig samarbeid.....	9
2.1.3 Psykodynamiske gruppeprosesser	10
2.2 Ungdommens behov.....	11
2.2.1 Relasjon	11
2.2.2 Tilknytning	12
2.2.3 Sosial støtte.....	13
2.2.4 Medvirkning	14
2.2.5 Vygotskys teori om proksimal utviklingszone	15
3.0 Metode	17
3.1 Kvalitativ metode.....	17
3.2 Vitenskapsteoretisk valg	18
3.3 Semistrukturerte intervju.....	20
3.3.1 Utvalgsstrategi.....	20
3.3.2 Rekruttering.....	21
3.3.3 Utvalget	21
3.3.4 Gjennomføring av intervjuer	22
3.4 Transkribering og analyse	23
3.5 Etske overveielser	25
3.6 Forskningens legitimitet.....	26
3.6.1 Reliabilitet	26
3.6.2 Validitet	28
4. Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barneverntjenesten?	30
4.1 Ungdommens behov.....	30

4.1.1 Relasjonens betydning	31
4.1.2 Medvirkning og eierskap	32
4.1.3 Selvstendighet.....	33
4.1.4 Fleksibilitet	35
4.1.5 Trygghet og tillit.....	36
4.1.6 Sosial støtte.....	37
4.1.7 Oppsummering	38
4.2 Samarbeid rundt ettervern	39
4.2.1 Kommunikasjon	39
4.2.2 Ansvarsfordeling og rolleforventning	41
4.2.3 Oppsummering	43
4.3 Betydningen av ettervern	44
4.3.1 Overgangen til voksenlivet uten biologiske foreldre.....	44
4.3.2 Ettervern til 25 år.....	46
4.3.3 Slutten av ettervern.....	48
4.3.4 Oppsummering	49
5. Diskusjon	50
5.1 Hvordan forstår fagutøveren ungdommens behov for ettervern?	50
5.2 Hvordan opplever fagutøverene samarbeidet rundt ettervern?	55
5.3 Hvordan opplever fagutøvere betydningen av ettervern?	59
6. Avslutning.....	62
7. Litteraturliste	64
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	68
Vedlegg 2: Forespørsel til informanter med samtykkeerklæring	70
Vedlegg 3: Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata	73

1.0 Innledning

Temaet for dette prosjektet er ettervern i barnevernet. Barnevernet i Norge går stadig gjennom endringer i takt med samfunnets utvikling og som svar til ny faglig kunnskap som kommer frem. Dette gjelder også for ettervern, som har fått større fokus den siste tiden. For unge som befinner seg i ettervern har det for eksempel kommet en endring om å heve den øvre aldersgrensen for tiltak fra 23 til 25 år. Unge som befinner seg i barnevernet har større vanskeligheter med å mestre overgangen til voksenlivet enn andre unge, hvor de har større behov for støtte i denne overgangen (Backe-Hansen, 2021, s. 5). For fagutøvere i barnevernet blir det dermed en viktig oppgave å dekke de behov som foreligger hos den unge på best mulig måte med de muligheter de har. Med den nye barnevernsloven har det vært stort fokus fra departementet å gi den nødvendige støtten og hjelpen som den unge har behov for i overgangen til et selvstendig voksenliv (Prop. 133 L (2020-2021), s. 162). Det presiseres også i lovproposisjonen om at unge som mottar ettervern klarer seg bedre i livet enn de som ikke mottar dette.

Fagutøvere i barneverntjenesten har et stort ansvar med å kartlegge behovet til ungdommer som har hatt tiltak før fylte 18 år for å vurdere deres behov for ettervern. Om de unge får innfridd rettighetene de har krav på etter barnevernsloven handler også om rettssikkerheten deres. På hvilken måte barnevernstjenesten har ressurser, kompetanse, og kunnskap til å håndtere ettervern blir viktige sider for utformingen av tilbudet. Backe-Hansen (2021) gjør rede for fire grunnleggende byggesteiner som ligger til grunn for et godt ettervernstilbud: myndiggjøring og medvirkning, gode relasjoner, tilpasset og fleksibel sosial støtte og samarbeid med andre hjelpeapparater. For en fagutøver som koordinator her foreligger det et stort ansvar å tilrettelegge disse forholdene etter beste evne. Dette er slik at unge som er eller har vært i barnevernet skal ha best mulig rom for å utvikle seg. Det handler om muligheter for den unge til å gjøre det godt i normative mål som jobb, helse, økonomi, bolig og utdanning (Backe-Hansen, 2021).

Barneverntjenesten skal blant annet bidra som et supplement og kompensere for manglende foreldrestøtte i overgangen til voksenlivet ved ettervern. Selve overgangen til voksenlivet avhenger av en selvstendigjøring av den unge, noe som er en stor oppgave for

barneverntjenesten. Målsetningen med dette prosjektet er å få en økt forståelse for hvordan tilbudet rundt ettervern fungerer i dag, sett fra barnevernets perspektiv. Jeg vil dermed i denne oppgaven belyse problemstillingen:

“Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barneverntjenesten?”

Jeg vil med denne problemstillingen se nærmere på hvordan unge forberedes til ettervern, og hva de ser på som betydningsfulle faktorer i denne overgangen til voksenlivet. Dette vil jeg se nærmere på ved ulike sider ved ettervern som fagutøvere må ta hensyn til når det gjelder behovene til ungdommen og samarbeid med andre instanser. Jeg har dermed følgende spørsmål:

- Hvordan forstår fagutøveren ungdommens behov ved ettervern?
- Hvordan beskriver fagutøveren samarbeidet med andre instanser rundt ettervern?
- Hvordan opplever fagutøveren betydningen av ettervern for den unge voksne?

1.1 Begrepsavklaring

I denne delen skal jeg gjøre rede for begreper i problemstillingen, herunder hva ettervern er og hvilke juridiske føringer som ligger til grunn for ettervern.

Fagutøvere i denne studien er ansatte i barnevernstjenesten. Begrepet fagutøver kan ses likt som begrepet profesjonsutøver i denne studien. De har en grad av profesjonell autonomi, ekspertise, og etiske normer og retningslinjer (Flermoen, s. 175).

Opplever sikter til fagutøverne sine subjektive synspunkter og erfaringer. Det innebærer subjektive persepsjoner, emosjoner, resonneringer og motivasjon.

Unge voksne viser i denne studien til unge som er i aldersgruppen 18-25 år som har vært under tiltak fra barnevernet i hele eller deler av oppveksten sin. Det brukes også begreper som unge og ungdom for å beskrive denne aldersgruppen. Dette er unge som befinner seg i livsfasen hvor de får hjelp fra barnevernstjenesten i form av ettervern, hvor de skal få hjelp i overgangen til et selvstendig voksenliv.

Ettervern er hjelpetiltak etter barnevernloven som barneverntjenesten har etter en ungdom er fylt 18 år. Målet med ettervern er at ungdommer som har vært i barnevernet skal få den støtten og hjelpen som de trenger i overgangen til voksenlivet. Dette er regulert etter hjemmel i lov 18. Juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven - bvl.) §1-2 som sier at lov om barnevern gjelder for barn under 18 år, men hjelpetiltak kan iverksettes, videreføres eller erstattes for ungdom inntil de har fylt 25 år så lenge de har hatt tiltak før fylte 18 år etter bvl. §3-6. Dette avhenger av at det foreligger et behov for hjelp og støtte hos ungdommen, samtidig som at de samtykker til hjelpen. Samtidig kan det iverksettes nye tiltak selv om ungdommen har gått uten i en periode. En viktig rettighet for ungdommen er også bvl. §1-6 som gir rett til nødvendige barnevernstiltak når vilkårene for tiltaket er oppfylt. En viktig endring kom i 2009, hvor opphør eller avslag av tiltak etter år har en begrunnelsesplikt som følger av bvl. §12-5 og lov 10. Februar 1967 nr 115 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven - fvl.) §24 om grunngivelse av enkeltvedtak (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Dette innebærer også at det skal begrunnes etter barnets beste, jf. bvl. §1-3. På denne måten får ungdommen flere rettigheter og barneverntjenesten flere krav til vedtaket som følge av at det regnes som et enkeltvedtak. Etter fvl. §28 og bvl. §12-9 har ungdommen for eksempel klageadgang.

Et viktig moment med ettervern er frivilligheten fra ungdommen. Ettervern baserer seg kun på hjelpetiltak, hvor ungdommen må samtykke til de tiltakene som utvikles sammen med barneverntjenesten. Dette vil si at ungdommen når som helst kan trekke samtykke som foreligger. Tidligere kunne tiltak for ungdom med alvorlige atferdsvansker tilbakeholdes utover 18 år, men denne loven er fjernet etter den nye barnevernsloven fra 2021. En viktig side av ettervern som gjøres tydelig i rundskriv Q-13/2011 og bvl. §3-6, 2. ledd, er at barneverntjenesten i god tid før ungdommen fyller 18 år, skal informere om mulighetene ved ettervern og etter hvert avklare hva ungdommen selv ønsker (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Det foreligger altså et fokus på at ungdommen skal informeres og gjøres klar over sine muligheter, noe som også innebærer retten til å angre dersom de velger å ikke benytte seg av tilbudet til barneverntjenesten. Retten til å angre er lovfestet ved bvl. §3-6 som presiserer at tiltak kan iverksettes selv om ungdommen har gått

uten tiltak en periode, hvor ungdommen skal ha mulighet til å for eksempel flytte hjem til fosterhjemmet etter å ha testet ut å bo alene (Prop. 133 L (2020-2021), s. 163). Unge som har vært i kontakt med barnevernet har større utfordringer enn andre unge, og det vil dermed være naturlig å gi dem større muligheter for å prøve seg ut på egenhånd. I rundskrivet Q-13/2011 presiseres det at barneverntjenesten bør kontaktes et år etter tiltaket er avsluttet (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

Sammen med ungdommen skal barneverntjenesten også vurdere behovet de kan ha for ettervernstiltak, hjelpe dem med å finne aktuelle tjenester som kan hjelpe dem, hjelpe dem med å kontakte disse tjenestene, orientere selve tjenestene med behovene ungdommen har, og samtidig hjelpe til å finne frem til aktuelle tiltak (Backe-Hansen, 2021, s. 24). For den unge voksne som befinner seg i overgangen til voksenlivet spiller barnevernet altså en viktig rolle i å navigere og orientere sammen med ungdommen og andre tjenester om hvilke behov og muligheter som foreligger slik at behovene kan bli møtt best mulig. Fra prop. 133 L (2020-2021) presiseres det hvordan et tverretatlig samarbeid kan se ut, hvor NAV kan dekke utgifter til husleie og arbeidsrettet oppfølging samtidig som barneverntjenesten kan gi tiltak som oppfølging fra miljøarbeider, råd og veiledning (Prop. 133 L (2020-2021), 2021). Et godt samarbeid kreves på tvers av etater for ungdommer i utsatte situasjoner, som skole- og/eller helsesektor, barneverntjeneste og NAV slik at ungdommen får en helhetlig oppfølging i de områdene hvor behovet tilsier dette. På denne måten er en del av ettervern å ha et bredt perspektiv, hvor en vurderer hva som trengs akkurat nå samtidig som det langsiktige målet ved å hjelpe ungdommen ut av ettervern. Denne slutten bør gjøres på en god og trygg måte slik at en overgang til andre hjelpeinstanser ikke føles overveldende. Dette følger etter bvl. §15-9 som også omhandler barn med behov for langvarige og koordinerte tiltak en rett til en utarbeidet plan. I samme paragraf pålegges også barneverntjenesten en plikt til å samarbeide med andre instanser for å bidra til et helhetlig tjenestetilbud for barnet. Barneverntjenesten spiller altså en sentral rolle i å koordinere tilbudene som eksisterer for ungdommen, noe som også henger sammen med rundskrivet Q-13/2011 som sier at barneverntjenesten bør ha et særlig ansvar til å hjelpe ungdommen med å kontakte de andre tjenestene og koordinere tiltakene dersom det

foreligger behov etter fylte 18 år (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

1.2 Tidligere forskning

Ettervern er noe som har fått større fokus de senere årene. De publiseres stadig nye artikler som har ettervern i fokus, samtidig som barneverntjenesten etterspør mer forskningsbasert kunnskap på området. Bufdir oppgir i en rapport bestilt fra 2020 at kvaliteten i arbeidet med ettervern varierer veldig. Det foreligger stor variasjon i praksisen, hvor ettervern flere plasser prioriteres lite, det foreligger dårlig samarbeid med andre tjenester og mangel på god dokumentasjon (Paulsen et al., 2020). En stor utfordring for ettervern ligger i samarbeidet mellom NAV og barneverntjenesten, hvor ansvaret ønskes å skyves over på hverandre samtidig som det oppstår diskusjoner om økonomi fremfor behovet til de unge voksne (Paulsen et al., 2020).

Barn som har vært under offentlig omsorg har større utfordringer når det gjelder normative mål som utdanningsnivå, arbeidsliv og inntekt, etablering av bolig og dannelsen av familie (Bakketeigen & Backe-Hansen, 2008). Tidligere forskning tyder på at ettervern kan gjøre stor forskjell på ungdommer i overgangen til voksenlivet, hvor det foreligger en stor korrelasjon mellom ettervern og høyere oppnåelse av de nevnte normative målene. Generelt er de viktigste faktorene for overgangen til voksenlivet sosial støtte og medvirkning. Herunder er også relasjoner helt grunnleggende for ungdommens overgang, hvor sentrale fokusområder for barneverntjenesten er å videreutvikle, skape og opprettholde relasjoner i den unge voksnes nettverk (Backe-Hansen, 2018). Andelen som mottar ettervernstiltak øker gjennom de siste 20 årene, hvor andelen som mottok ettervernstiltak i forhold til alle som mottok tiltak i 2019 var 14%, i forhold til 8% i 2003 (Backe-Hansen, 2021, s. 28). Årsaker til dette er multifaktorelle, hvor økt innvandring, mer fokus på ettervern og krav om at ettervern skal regnes som et enkeltvedtak spiller en rolle. Samtidig er det cirka 20% av unge i perioden 19-23 år som mottar ettervern av alle de som har vært i barnevernet (Paulsen et al., 2020). Det er dermed en relativt liten andel som mottar ettervern som potensielt kunne fått det.

1.3 Oppgavens oppbygging

For å besvare problemstillingen og de underliggende forskningsspørsmålene vil jeg gjøre rede for flere relevante teoretiske perspektiver som fagutøvere i barneverntjenesten forholder seg til ved ettervern i kapittel 2. Kapittel 3 omhandler den metodiske fremgangen ved kvalitativ metode og flere vurderinger som er brukt for å komme frem til dataene for studien. Dette gjelder rekruttering, utvalget, gjennomføringen av intervjuene, og analysen. Flere styrker og svakheter ved metoden vil også bli nevnt her samtidig som forskningsetiske retningslinjer. Jeg vil dermed presentere kvalitative data i kapittel 4 om funn, og drøfte dem opp mot relevant teori i kapittel 5. Til slutt vil jeg ha en avslutning med hovedfunnene i kapittel 6.

2.0 Teori

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for ulike teorier som er relevante for problemstillingen. For å kunne belyse problemstillingen om hvordan fagutøvere i barneverntjenesten opplever ettervern, vil se på noen faktorer som gjør seg gjeldende i et slikt arbeid. Dette innebærer teorier som gjør seg gjeldende rundt forhold ved organisasjonen som en må forholde seg til som en fagutøver i barneverntjenesten, til forhold ved ungdommen som relasjon og sosial støtte. Teoriene vil anvendes for å belyse problemstillingen ved å relatere dem til opplevelser fagutøvere har hatt.

2.1 Organisasjon

Barnevernsansatte handler innenfor rammene av en organisasjon. Som med andre offentlige organisasjoner, har barneverntjenesten fellestrekk ved den byråkratiske organisasjonsformen. Kjennetegn ved denne formen er en klar ansvarsfordeling og spesialisering, hierarkisk autoritetsstruktur, skriftlig saksbehandling, teoretisk skolering, fulltidssyssetning, og skriftlig regelverk (Flermoen, 2001). Spesialisering foregår mellom ulike sektorer og etater for helse- og sosialtjenestene som har ansvar for ulike områder. Det bærer også preg av en hierarkisk autoritetsstruktur, hvor det er klart hvem som er overordnet hvem. Barneverntjenesten er her for eksempel pålagt å ha en leder etter bvl. §15-3. En har også mulighet til å anke vedtak, noe som gjør at en kan appellere til en høyere instans.

Organisasjoner har også en form for struktur. Organisasjonsstruktur er som et mønster av fordeling av arbeidsoppgaver og beslutningsmyndighet mellom organisasjonsmedlemmene (Flermoen, 2001). En viktig funksjon av strukturen er å bidra organisasjonen til å realisere ulike mål. Det skal også bidra til å redusere og regulere organisasjonsmedlemmenes påvirkning for å sikre en form for stabilitet og forutsigbarhet av atferden til individene i organisasjonen. Det finnes to ulike definisjoner av organisasjonsstruktur: formell og uformell. Formell organisasjonsstruktur er delene av organisasjonens normer og atferdsmønstre som en finner uttrykt i for eksempel vedtatte mål, regelverk, organisasjonskart og stillingsinstrukser (Flermoen, 2001). Den formelle strukturen er

upersonlig, hvor en vil ha visse forventninger til hvordan et organisasjonsmedlem skal handle uavhengig av hvilken konkret person som innehar den konkrete stillingen i organisasjonen. Uformell organisasjonsstruktur handler om verdier, vaner og atferdsmønstre som medlemmene i organisasjonen har, men som ikke er uttrykt spesifikt (Flermoen, 2001). På den ene siden har man forventninger til konkrete oppgaver som skal bli utført uavhengig av hvem som innehar en stilling i organisasjonen, men på den andre siden har man forventninger til hvordan oppgavene blir utført avhengig av hvem som har den konkrete stillingen.

Barneverntjenesten har også kjennetegn av noe Mintzberg (1979) kalte for profesjonsbyråkratiet. Dette kjennetegnes ved at beslutningsmyndigheten er delegert ned til fagutøver, hvor beslutningene er preget av skjønnsutøvelse innenfor deres fagområde (Misund, 2014). Fagutøverne har juridiske rammer de må forholde seg til, men reglene er utformet slik at det gir betydelig rom for skjønn. Koordineringen av arbeidsoppgaver skjer på bakgrunn av standardisering av kunnskap og kompetanse. En annen ting som kjennetegner profesjonsbyråkratiet er ifølge Mintzberg en lojalitet som er knyttet til profesjonstilhørighet fremfor organisasjonen (Misund, 2014). Dette vil si at en i barneverntjenesten for eksempel kan oppleve utfordringer mellom administrative beslutninger og sine egne faglige kunnskaper, normer og verdier. Profesjonelle fagutøvere kan ha tendenser til å vurdere sitt eget fagområde som det viktigste og gjøre krav på stor grad av autonomi (Flermoen, 2001, s. 48). På hvilken måte saksbehandleren står i posisjon til å opprette, opprettholde, og endre vedtak innenfor disse rammene har en påvirkning for den hjelpen den unge voksne får i løpet av overgangen til voksenlivet.

2.1.1 Bakkebyråkratiet

I møtet med den norske velferdsstaten møter man mennesker som representerer velferdssystemet. Ungdom som er i kontakt med barneverntjenesten må for eksempel forholde seg til saksbehandlere. For saksbehandleren skal regler og styringsverktøy ovenfra følges etter beste evne samtidig som en skal ta hensyn til normer, verdier, og etiske hensyn i møtet med ungdommene (Buvik, 2021). Bakkebyråkratiet er her et sentralt begrep som er redegjort av Lipsky (1980). Bakkebyråkratiet handler om de konkrete saksbehandlerne som

skal sette i verk de rettighetene og tiltakene som borgere har krav på. Disse saksbehandlerne i førstelinjetjenesten kan omtales som bakkebyråkrater (Buvik, 2021). Rutinene de etablerer, på hvilken måte de håndterer usikre beslutninger og arbeidsmengden blir sammen den offentlige politikken de utøver (Hupe et al., 2015, s. 9). Beslutningene som tas av bakkebyråkrater baserer seg ofte på skjønn. Målene kan være tvetydige og ikke alltid tydelig uttalt (Buvik, 2021).

Bakkebyråkratene befinner seg mellom myndighetenes struktur og samfunnets struktur, hvor regler, prosedyrer og lovverk balanseres med kultur, normer og etikk (Buvik, 2021). De skal iverksette den politikken myndighetene har fastsatt, hvor de tar individuelle avgjørelser for spesifikke saker. De anser ikke seg selv som statens forlengede arm, men heller som aktører som hjelper individer med kreative løsninger innenfor deres handlingsrom. Lipsky mener at skjønn her er en viktig faktor, ettersom lovene og reglene bakkebyråkratene forholder seg til kan være vage og tvetydige (Buvik, 2021).

Beslutningene som tas er ofte til syvende og sist beslutninger som avhenger av spesifikke saker eller personer. Samtidig argumenterer Merton (1957) at byråkrater har større sannsynlighet for å vise en tilknytning til regler. Dette sier han for at bakkebyråkratene beskytter interne systemer av sosiale relasjoner, fremhever sin status ved å ta på seg statusen til organisasjonen og beskytte dem fra konflikter sammen med klienter ved å fremheve upersonlighet (Hupe et al., 2015, s. 6).

2.1.2 Tverretatlig samarbeid

Ettervern krever et samarbeid på tvers av etater. Den unge voksne har ulike behov som dekkes av ulike instanser, hvor samordningen av oppgavene blir et sentralt moment. Samarbeid er noe som skjer når de partene som er involverte er avhengige av hverandre og samtidig ser nytten av å koordinere virksomheten (Misund, 2022). Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet gjør rede for hvor viktig det er med godt samarbeid mellom barneverntjenesten og andre kommunale tjenester for å hjelpe utsatte barn for å motvirke at mindre utfordringer utvikler seg til alvorlige problemer (NOU 2016: 16, s. 88). For ettervern blir det dermed viktig å få tak i de behovene som foreligger og best mulig samordne oppgavene på tvers av tjenestene. Samordning handler om at enhetene er pålagt å

koordinere oppgavene sine gjennom for eksempel et regelverk (Misund, 2022).

Barnevernloven pålegger for eksempel kommunen å samordne sitt tjenestetilbud for barn og familier etter bvl. §15-1, 2. ledd.

Knudsen (2004) gjør rede for tre kriterier for et vellykket samarbeid: domenekompatibilitet, ideologisk og kvalitetsmessig kompatibilitet, og mandatkompatibilitet.

Domenekompatibilitet handler om ulike enheter som har delvis overlappende domener. De kan utfylle og utnytte hverandres kompetanser, og betjene samme klientgruppe samtidig som de kan dekke geografiske områder (Knudsen, 2004). Dette vil være en mellomkategori mellom enheter som har helt sammenfallende domener og enheter uten noen form for domeneoverlapping. Enhetene må oppleve at samarbeidet er nyttig ut fra fordelingen av oppgavene mellom dem. Det andre kriteriet for et vellykket samarbeid er *ideologisk og kvalitetsmessig kompatibilitet*, noe som forutsetter domenekompatibilitet. Ideologisk kompatibilitet handler om hva enheten står for i forhold til for eksempel gode arbeidsmåter og behandlingsformer, og hva de potensielle samarbeidspartnerne står for (Knudsen, 2004). Kvalitetsmessig kompatibilitet innebærer at de enhetene som skal samarbeide bør ha noenlunde likt kvalitetsnivå, slik at de har respekt for hverandres arbeid. Det foreligger også en sammenheng mellom ideologisk og kvalitetsmessig kompatibilitet, ettersom det er lettere for enheter å akseptere hverandres kvalitetsmessige arbeid dersom de har sympati for hverandres ideologi i form av for eksempel arbeidsmetoder og kultur (Knudsen, 2004). *Mandatkompatibilitet* handler om å gi en av enhetene eller en overordnet instans plikt og rett til å starte og kontrollere at en koordinering foregår, gjennom for eksempel planlegging eller en direkte styring (Knudsen, 2004). Dette avhenger av at den overordnede instansen har autoritet for å få gjennomslag, ved å tilby enhetene noen form for betaling, legitimitet, og ved økonomisk-juridisk makt for å tvinge frem koordinering.

2.1.3 Psykodynamiske gruppeprosesser

Gruppeprosesser er en viktig del av samarbeid mellom organisasjoner. En gruppeprosess er på hvilken måte en gruppe samarbeider og utvikler seg over tid. En psykodynamisk forståelse av gruppeprosesser hevder at to prosesser er på plass samtidig; både samarbeid og følelser (Biong, 2011). Biong (2011) gjør rede for hvor viktig det kan være å være

bevisst over følelsesprosesser i arbeidet mot et felles mål i en gruppe, ettersom de potensielt kan dominere og forstyrre aktivitetene i gruppen. Det er også vist at holdninger, rolleavklaring, felles forståelse av oppgave, prosessorientering og positivt lederskap er forhold som bidrar til et godt tverretattlig samarbeid (Biong, 2011). Kommunikasjon er her et grunnleggende tema, hvor en potensielt kommuniserer via underliggende følelser. Profesjonell kommunikasjon har flere forutsetninger for en velfungerende praksis. Kunnskap, åpenhet og en vilje til å kunne forandre seg og tilegne seg ny innsikt er avgjørende (Eide & Eide, 2017). Grunnleggende her er evnen til empati, og på hvilken måte en evner å knytte seg sammen med andre for fagkunnskap. Dette er for å bedre kunne samhandle på en konstruktiv måte slik at konflikthåndteringen blir optimal. Teori om symbolsk interaksjonisme hevder at menneskelig interaksjon skjer ved hjelp av symboler, tolkning og ved at en tilskriver mening til andres atferd (Biong, 2011). Kommunikasjonen mellom fagutøvere på tvers av etater har altså flere underliggende faktorer som danner premissene for samhandlingen, og videre hvordan de klarer å samordne sine arbeidsoppgaver og mål.

2.2 Ungdommens behov

Behovene til ungdommen er et av de viktigste punktene for barneverntjenesten. Det å skape en relasjon, sosial støtte og et godt samarbeid er helt grunnleggende for det videre arbeidet man skal gjøre sammen. Jeg vil dermed redegjøre for flere teorier knyttet til forståelsen av ungdommens behov.

2.2.1 Relasjon

En relasjon defineres som en etablert forbindelse, tilhørighet eller samhörighet til en annen (Holten, 2022). Unge voksne som er i overgangen til voksenlivet har et sterkt behov for mennesker som ser dem og støtter dem, samtidig som at de har en gjensidig relasjon til vedkommende. Rogers (1951, 1961) la fire betingelser til grunn innenfor en terapeutisk forståelse av relasjon: empati, ubetinget respekt, varme og genuitet (Eide & Eide, 2017, s. 125). Samtidig kan relasjoner være primære eller sekundære (Schiefløe, 2011). Den primære er personlig, altomfattende, og emosjonell. En sekundær er begrenset og

saksorientert. Flere unge med barnevernserfaring bærer preg av bytter og brudd i relasjoner til voksne og jevnaldrende som en konsekvens av plassering utenfor hjemmet, noe som gjør det vanskelig å opprettholde stabile forhold til andre over tid. Som en konsekvens kan disse unge dermed ha vanskeligheter med selv å opprette og opprettholde relasjoner, hvor en kan være skeptisk som følge av de opplevelsene en har hatt (Backe-Hansen, 2018, s. 66). I arbeidet med ettervern blir det dermed et helt grunnleggende hensyn å både kunne etablere en relasjon til den unge. På samme tid må en også kunne identifisere hvilke ressurser den unge kan ta seg nytte av for å selvstendigjøres slik at hen kan etablere og opprettholde sine egne individuelle relasjoner.

De relasjonene som bygges i ungdommens liv er helt bærende for dem gjennom voksenlivet, hvor behovet for en trygg voksen skaper en trygghet for ungdommen. En god relasjon til ansatte i barnevernet beskrives av ungdommer å være basert på gjensidig tillit og respekt, samtidig som ungdommen opplever at hen blir tatt på alvor med sine uttalelser og lyttet til (Paulsen, 2016). På hvilken måte sosial støtte kan bidra til en fremmede og positiv vekst for ungdommer er et viktig aspekt ved barnevernet. Individuer som overkommer nedgang, og bruker sine erfaringer konstruktivt er med på å bidra til økt velvære. Støttende relasjoner kan hjelpe med å øke et individs engasjement i muligheter for positiv utvikling ved å både bygge ressurser og skape et større fundament for å ta nytte av dem (Feeney & Collins, 2015). Dette kan være gjennom å nyttegjøre seg av ressursene som eksisterer, hvor en kan bygge videre og se etter flere muligheter for å gi mestrende opplevelser. På en slik måte kan en god relasjon bistå med å skifte perspektivet fra områder en ikke mestrer, og redefinere motgangen til en positiv endring innenfor deres egne rammer (Backe-Hansen, 2021, s. 67).

2.2.2 Tilknytning

På hvilken måte ungdommens tilknytningsmønster er, og på hvilken måte de er i stand til å danne trygge tilknytninger er også en viktig del av overgangen til voksenlivet.

Tilknytningsteori handler mye om relasjoner, og på hvilken måte barn og ungdommers historie med sosiale relasjoner utspiller seg i deres sosiale fungering senere i livet.

Tilknytningsatferd er her et sentralt begrep, som er definert av Bowlby som “enhver atferd

som fører til at en person oppnår eller opprettholder nærhet til en annen klart identifisert person som blir oppfattet som bedre i stand til å hankes med verden” (Tetzchner, 2019, s. 329). Dette er spesielt nyttig for ettervern, hvor tilknytningen ungdommen har til nære personer og på hvilken måte de er i stand til å oppnå og opprettholde slik tilknytning danner grunnlaget for deres nære nettverk gjennom overgangen til voksenlivet.

Trygghet er et helt grunnleggende behov for barn og unge, og for unge voksne blir det gjenstand for hvem en søker hjelp og støtte til. Tilknytningsatferden har som oppgave om å sikre trygghet, noe en søker om å oppnå gjennom en tilknytningsperson (Tetzchner, 2019, s. 330). Gjennom ungdomsalderen blir tilknytningen mindre tydelig, hvor atferden endrer seg og blir mer selvstendigjørende fra foreldrene. I denne perioden utforsker en mer den voksne verdenen samtidig som autonomien blir større ved alderen. Ut mot voksenlivet foreligger derimot enda tilknytningen til foreldre og andre nære personer. Den beskyttelsen og tryggheten en har behov fra andre som en oppfatter som bedre i stand til å håndtere ulike aspekter ved livet vil alltid være en bærende faktor for den tilknytningen en har til voksne. Det finnes tegn på usikker tilknytning i voksen alder som det er verdt å være bevisst over, som manglende åpenhet til andre eller udiskriminerende åpenhet til andre, følelse av ensomhet i relasjoner, motstand til forpliktelser og overdrevent krav om oppmerksomhet (Tetzchner, 2019, s. 334). Dette er noen risikofaktorer som det kan være viktig å være bevisst over for å bedre kunne ivareta behov når det angår et individs nettverk eller nære relasjoner, og på hvilken måte ungdommen selv opplever det samspillet de er en del av.

2.2.3 Sosial støtte

En av de største utfordringene som beskrives for ungdommer i overgangen til voksenlivet er sosial støtte (Paulsen, 2016). Unge som er på vei ut av barnevernet mangler ofte et solid nettverk som de kan støtte seg til og falle tilbake på om utfordrende hendelser skulle skje. For disse ungdommene er det dermed viktig å ha et sammensatt støtteapparat fra flere kilder som kan støtte dem, noe som kan organiseres av en kontaktperson i barnevernet (Backe-Hansen, 2019, s. 20). Dette innebærer at man tar en slik sosial støtte og tilknytning i betraktning mot lokalmiljøer og relasjoner som foreligger som hjelp for den unge voksne. Et sosialt nettverk kan defineres som et sett relativt varige, uformelle relasjoner (Schieffloe,

2011, s. 346). Det er et viktig moment å anerkjenne den nytten unge voksne har i sine forbindelser samtidig som hva samarbeid kan bidra med, og på denne måten søke etter å utvikle relasjoner til de unge voksne gjennom aktivt samarbeid, gjensidig respekt og delt ansvar for beslutninger (Backe-Hansen, 2019, s. 40).

Den sosiale støtten unge voksne har et behov for foreligger altså ikke kun hos en gitt tjeneste eller relasjon, men heller gjennom en sammenheng mellom flere av disse. Positive relasjoner, opplevelse av medvirkning og opplevelse av støtte er alle områder som må være fleksibelt tilpasset sammen med ungdommen innenfor individets eksisterende rammer (Backe-Hansen, 2019, s. 117). Dette innebærer støtte gjennom ettervern fra barneverntjenesten, fra slekt og nettverk, og gjennom samarbeid med andre tjenester som kan bistå den unge voksne. Nettverket er en god potensiell kilde til sosial støtte og gir sosiale koblinger til verdenen rundt. Sosiale koblinger er viktige for sosial identitet og en plass hvor en hører til, samtidig som det gir rom for relasjoner hvor en kan snakke sammen, gi hverandre omsorg og dele på ressurser som foreligger (Backe-Hansen, 2019, s. 78). Det er en viktig del av den sosiale støtten som den unge voksne har behov for, spesielt ved en overgang til voksenalderen, hvor mye usikkerhet og selvstendighet foreligger på en slik måte at en har behov for oppfølging av ulike parter. Samtidig er også forhold som bolig, helse, positive aktiviteter, økonomi, arbeid, og utdanning helt avgjørende for hvordan en utvikler til å klare seg selv som et autonomt individ i samfunnet (Paulsen et al., 2020, s. 210).

2.2.4 Medvirkning

Medvirkning er et viktig grunnprinsipp i barnevernet, hvor det er en lovfestet rettighet.. Brukermedvirkning innebærer at brukeren kan påvirke den profesjonelle hjelperens yrkesutøvelse (Halvorsen et al., 2019, s. 216). Etter bvl. §1-4 har barn rett til å medvirke innenfor alt som gjøres etter barnevernsloven, og samtidig gis anledning til å ha med seg tillitsperson. En tillitsperson kan ha en stor betydning for at ungdommen kan ha tillit til å kunne uttrykke sine ønsker om sin sak. Medvirkning henger sammen med myndiggjøring, i den forstand at det er viktig for den unge mestrer og tror på sin egen fremtid. På et individnivå kan medvirkning handle om retten til å medvirke i utarbeidelsen av en

individuell plan. Dette skaper en setting hvor gjensidig må rettferdiggjøres sine avgjørelser overfor den andre (Halvorsen et al, 2019). Medvirkning kan også defineres som deltakelse i avgjørelser som angår ens egen situasjon (Backe-Hansen, 2019, s. 19). En slik deltakelse handler om at ungdommen faktisk føler en innflytelse og innvirkning på sin egen situasjon. Et slikt eierskap er også viktig i ettervern for at den unge skal føle eierskap over sitt eget liv. Medvirkning er altså et viktig aspekt både for at ungdommen skal ta imot tiltak i form av ettervern, og samtidig i prosessen hvor en kontinuerlig vurderer og justerer tiltakene etter deres behov. Følelsen av ansvar er mye høyere dersom de er med og bestemmer beslutningene som tas og målene som settes (Paulsen, 2016).

Medvirkning handler ikke bare om rettigheten de unge har, men også som et metodisk verktøy. For de unge å ha følelse av medvirkning bidrar til å komme fram til gode tiltak, hvor en øker motivasjonen i prosessen for å følge opp tiltakene og har generelt positive effekter (Paulsen, 2016). I barneverntjenesten er det også viktig å være bevisst over sin maktposisjon, hvor en ofte sitter med stor definisjonsmakt over hva ulike aspekter med en utfordring kan være. Et eksempel er at en gjerne vet hvem ungdommen er, og har en mening om hva som er beste tiltak for deres ulike problemer (Jensen, 2016).

2.2.5 Vygotskys teori om proksimal utviklingssone

Vygotsky (1896-1934) var en sovjetisk psykolog som utviklet teorien om proksimal utviklingssone. Det er en utviklingsteori om hvordan et individ reorganiserer lavere psykologiske funksjoner for å danne høyere (Daniels, 2016). Samtidig understrekes det at psykologiske funksjoner i seg selv er historiske og kulturelle konstruksjoner. Proksimal utviklingssone er området hvor et individ klarer å gjøre noe med støtte fra andre. Vygotsky argumenterer for at faktisk utvikling er et individs uavhengige problemløsning, og et høyere nivå av potensiell utvikling avhenger av problemløsning sammen med voksen støtte eller samarbeid med dyktigere jevnaldrende (Daniels, 2016, s. 57). Han argumenterer også for at prosessen av utvikling er representert av kontinuerlig fremvekst av nye karakteristikk av tankeformer som er mer komplekse og utviklede på grunnlag av elementære og primære tankeformer. Denne utviklingsprosessen innebærer at tankeformen gradvis og kontinuerlig blir tvunget frem av en annen (Derry, 2013, s. 75). Vygotsky

bygger teorien sin på en dynamisk fremfor statisk forståelse av utvikling, hvor det er noe som skjer mellom et individ og omgivelsene i et samspill med andre som bedre kan forstå omgivelsene. Videre sies det at utilstrekkeligheten unge har med egne “tanker uten innhold” og “intuisjon uten begreper” løses ikke med forståelsesmåter som er iboende i menneskets natur, men gjennom en sosial utvikling (Derry, 2013, s. 77).

3.0 Metode

Metode er en viktig del av forskningsprosessen, ettersom det redegjør for hvordan en tenker å nå frem til målet sitt. På hvilken måte en skal presentere de funnene en har kommet frem til i resultatene er også en viktig side ved metodevalget. Dette er slik at innsamling og presentasjon av materialet samsvarer med den hensikten problemstillingen har. Generelt trengs ulike metoder for forskning ettersom det både skal være grunnlag for å både komme frem til ny kunnskap og etterprøve om denne kunnskapens påstander er sanne, gyldige, eller holdbare (Dalland, 2020, s. 33). I dette kapitlet vil jeg redegjøre for mitt valg av metode.

3.1 Kvalitativ metode

For denne studien vil jeg benytte meg av kvalitativ metode for å belyse problemstillingen. De kvalitative metodenes hensikt er å innhente meninger og opplevelser som ikke nødvendigvis lar seg fanget opp av tall eller målinger (Dalland, 2020, s. 33). Det foreligger altså et større fokus på ord fremfor kvantitative samlinger og data. På denne måten ligger det et trykk på å gå mer i dybden av det materialet man samler inn. Hensikten er å samle inn og skape en mer spesifikk forståelse enn hva man ellers ville gjort med tall og statistikk. Med denne studien ønsker jeg å løfte frem erfaringer, meninger og prosesser for fagutøvere i barneverntjenesten. Dette innebærer å se på hvilken måte de opplever å arbeide sammen med ungdommer i ettervern, og hva de opplever kan påvirke dette arbeidet.

Som en forskningsmetode er kvalitativ metode generelt sett induktiv, konstruktivistisk og fortolkende (Bryman, 2012, s. 380). Dette vil si at man som forsker skaper en større mening i det materialet man samler inn. Forskeren selv konstruerer en mening i de narrative som er presentert, og fortolker dem sett fra ulike lys. Selve målet med denne oppgaven er å få tak i de opplevelser barnevernsansatte har i arbeidet med ettervern. En stor del av denne prosessen blir dermed å innhente subjektive opplevelser blant de ansatte for å bedre kunne forstå hvilke meninger og erfaringer de har i arbeidet, og belyse hvilke faktorer som kan gjøre seg gjeldende i dette arbeidet. Det blir dermed gunstig å benytte seg av kvalitativ metode, for å belyse problemstillingen i form av subjektive erfaringer og opplevelser.

3.2 Vitenskapsteoretisk valg

Det vitenskapsteoretiske synet er en viktig del av hver forskning. På hvilken måte en fortolker materialet og dets opphav danner grunnlaget for hvilket perspektiv en ser det ut ifra. Dette vil si i hvilken grad det empiriske materialet er for eksempel av en objektiv eller subjektiv karakter, og hvordan en videre velger å anvende dem for å besvare sin problemstilling. På den ene siden avhenger det av forskerens ståsted og forforståelse, og på den andre siden kan det utvikle seg tendenser gjennom innsamlingen av data. Slik kan det gjensidige forholdet mellom disse tendensene og forforståelsen bygge opp det forskeren forstår som mulige tolkninger (Thagaard, 2013, s. 35). Gjennom denne oppgaven har jeg valgt fenomenologisk og hermeneutisk grunnforståelse av hvordan intervjuene blir fortolket.

Fenomenologi handler om at en tar utgangspunkt i de subjektive erfaringene en person har, og prøver å danne en dypere forståelse og mening av disse opplevelsene (Thagaard, 2018, s. 38). En slik fenomenologisk reduksjon innebærer at man interesserer seg for hvordan fenomener oppleves av individet, hvor den ytre verden kommer i bakgrunnen. På denne måten er man mer opptatt av hvordan man forstår fenomener på grunnlag av hvordan de konkret oppleves, og beskrive denne ytre verdenen slik den erfares av individet.

Fenomenologien innenfor sosialvitenskapen stammer fra Schutz (1899-1959), som gjorde rede for hvordan den sosiale virkeligheten forstås av sosiale forskere. Gjennom relevante strukturer for levende vesener, handlemåter, og oppfatning innenfor disse strukturene, opplever man hverdagen rundt seg gjennom "sunn fornuft", forutinntattheter og forhåndssvalgte strukturer som ofte er tatt for gitt (Bryman, 2012, s. 30). Hensikten med denne tankegangen er å fremheve forskjellen mellom naturvitenskapen og sosialvitenskapen, hvor en som sosialviter gjør et forsøk på å løfte frem disse tankemåtene som kan være tatt for gitt. Fenomenologen ser på menneskelig atferd som et produkt av hvordan mennesker tolker omverdenen sin, og videre gjør et forsøk på å se disse oppfatningene fra den gitte personens perspektiv (Bryman, 2012, s. 30). For denne studien blir det naturlig med en fenomenologisk tilnærming, ettersom det søkes etter konkrete erfaringer og opplevelser til individer i barneverntjenester. Opplevelsene og deres forståelse av verdenen rundt seg blir grunnlaget for studien, hvor den konkrete ytre verdenen kommer

utenom. Det er fagutøverne sine subjektive persepsjoner, tankeprosesser og følelser rundt ettervern som ønskes å belyses gjennom problemstillingen. Dette innebærer de subjektive meningene til fagutøverne. De kan ikke svare for andre sine subjektive erfaringer, men ha meninger og erfaringer om det.

Hermeneutikk handler om analysering av tekster, og på hvilken måte man forsøker å ekstrapolere mening ut fra tekst fra forskeren sitt eget perspektiv (Bryman, 2012, s. 560). Det handler i stor grad om å være sensitiv til den konteksten som teksten er produsert, både den sosiale og historiske. På denne måten ser en etter årsaker til dokumentets produksjon, som for eksempel hvem som produserer dokumentet, hvorfor det er produsert, om det foreligger konflikterende interesser som en kan identifisere, eller om det finnes alternative tolkninger. Gjennom å analysere både handlinger og meninger, tillegger jeg min egen fortolkning. Idéene man tilskriver vil alltid bygge på tidligere litteratur, noe som innebærer at en som forsker må argumentere for at den fortolkningen en foretar er den korrekte (Thagaard, 2018, s. 40). På denne måten kan en se gjennom hermeneutikken og fenomenologien hvordan en i sosialvitenskapen alltid vil fortolke den sosiale verdenen gjennom de gitte rammene og konteksten en lever i. Det vil altså være viktig å synliggjøre de ulike utfordringer og dilemmaer en kan støte på når en redegjør for materialet en skal analysere. På den ene siden må en ta hensyn til de subjektive erfaringene intervjuene baserer seg på, og en må som forsker være oppmerksom på sine egne subjektive fortolkninger av materialet for å forsterke reliabilitet, validitet og relevans for feltet sitt. Hermeneutikken blir naturlig relevant for denne oppgaven, ettersom analyseringen av intervjuene og meningene gjøres av meg. Hvilke fortolkninger som foreligger til grunn av intervjuene vil ha innflytelse fra egne subjektive forståelser, hvor det hermeneutiske perspektivet gjør seg gjeldende. Samtidig har teksten en sosial og historisk kontekst. Samfunnet endres over tid, og barnevernet vil til enhver tid endres i form av regler, ressurser, og politisk press. Dette innebærer at studien vil være avhengig av den historiske og sosiale konteksten til barnevernet på det tidspunktet studien gjennomføres.

3.3 Semistrukturerte intervju

Med tanke på mitt valg av kvalitativ metode for problemstillingen, har jeg valgt å bruke semistrukturerte intervjuer for å samle inn datamateriale. Semistrukturert intervju er et planlagt og fleksibelt intervju hvor hensikten er å tilegne seg beskrivelser av livsverdenen til den man intervjuer med hensyn til å fortolke meningen til de fenomen som beskrives (Krumsvik, 2014, s. 124). Her ser man viktigheten av fortolkningsrammen som det fenomenologiske og hermeneutiske perspektivet setter, hvor man som forsker og intervjuer skaper en mening i skildringene man får gjennom sin egen fortolkning. Et av de viktigste redskapene en har i et semistrukturert intervju er intervjuguiden, og på hvilken måte den er utformet slik at en innhenter relevant kunnskap for problemstillingen. Samtidig åpner et semistrukturert intervju opp for at både intervjueren og informanten kan gå dypere i temaer som oppleves som mer relevante gjennom oppfølgingsspørsmål til konkrete temaer enn gjerne hva intervjuguiden tilsier. På denne måten er temaet forhåndsbestemt, men spørsmål og vektlegging i samtalen kan variere ut ifra hva en opplever som meningsfullt. Dette kan for eksempel være på bakgrunn av en bias fra meg selv og den forforståelsen jeg sitter med. Jeg har ikke erfaring som ansatt i barneverntjenesten, så oppfølgingsspørsmål kan holde andre perspektiv over spørsmålene i forhold til den opplevelsen en fagutøver har i sin arbeidsdag.

3.3.1 Utvalgsstrategi

En kvalitativ studie vil basere seg på strategiske utvalg, noe som vil si at informantene en velger har ulike kvalifikasjoner og egenskaper som er relevante for problemstillingen og de teoretiske perspektivene til prosjektet (Thagaard, 2018, s. 55). Ved dette prosjektet har det blitt gjort et strategisk utvalg for å finne relevante informanter for oppgavens problemstilling. Problemstillingen "*Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barneverntjenesten?*" retter seg mot en spesifikk gruppe, hvor det anses som relevant at utvalget består av ansatte i barneverntjenesten. Hensikten med problemstillingen er å få et bedre syn på hvordan ettervern oppleves blant de ansatte som faktisk arbeider med ettervern, noe som det er tatt hensyn til i utvalget av informanter. Samtidig ble det vektlagt å skaffe et utvalg fra ulike kommuner for å bredere oppfatninger om arbeid med ettervern

på tvers av kommunegrenser. Størrelsen av utvalget er begrenset til en slik størrelse at jeg ser det hensiktsmessig når det gjelder datamateriale for problemstillingen, men også med hensyn til mengden materialet som må bearbeides. Generelt sett bør ikke utvalget være for lite slik at det blir vanskelig å oppnå solid metning på data, teori og informasjon, men samtidig bør det ikke være for stort slik at det blir vanskelig å foreta en effektiv dyp analyse av materialet (Brymann, 2012, s. 425). Det er vurdert hensiktsmessig med et utvalg mellom 5-8 informanter for å best mulig kunne gi rom for ulike opplevelser for ettervern, samtidig som materialet er av en mengde som er tilstrekkelig håndterbar for å analysere. Hensikten er ikke å skaffe et statistisk representativt utvalg, men heller å få detaljert frem hvordan enkelte opplever verden (Brinkman, 2013, s. 59).

3.3.2 Rekruttering

I prosessen av rekruttering av informanter ble det utarbeidet et informasjonsskriv om prosjektet for å kunne sende ut og introdusere potensielle informanter til temaet. Ulike barneverntjenester fikk sendt ut e-post til den respektive kommunens postmottak eller barneverntjenestens eget postmottak. Alle kommunene responderte, og det var ansatte i samtlige barneverntjenester som var villige til å stille til intervju. Informasjonsskrivet (Vedlegg 2) gir en innføring i prosjektets hensikt og problemstilling, samtidig som det oppgir hvem jeg ønsker å komme i kontakt med og retningslinjer for gjennomføringen av intervju. Ved en dialog med informanter oppga jeg flere muligheter for kontakt slik at planleggingen av intervjuene skjer på informantens premisser. Informantene tok dermed kontakt og vi avtalte sammen passende tid og plass for å foreta de ulike intervjuene.

3.3.3 Utvalget

Utvalget til denne studien består av fire ulike kommuner som er av ulik størrelse. De befinner seg alle i Sør-Vest Norge. Kommunenes barnevern er organisert ulikt, hvor de større kommunene har avdelinger som er mer innrettet mot spesifikke arbeidsområder. Dette er organisert gjennom enten en generalist- eller en spesialistmodell. Generalistmodellen vil si at barneverntjenestens ansatte har større ansvarsområder. For spesialistmodellen kan barneverntjenesten ha egne team som baserer seg på barnets alder

eller ulike tiltak. Kommunene varierer som nevnt i størrelse, hvor to av kommunene er innrettet etter generalistmodellen og to av kommunene etter spesialistmodellen.

Alle informantene har de kriteriene som skal til for å være relevante for oppgaven, men deres alder, erfaring, og arbeidsmetoder varierer. Det er 7 ulike informanter i denne studien. De er alle fagutøvere i en barneverntjeneste som har erfaring med unge voksne som mottar tiltak i form av ettervern. Som fagutøvere i barneverntjenesten har de alle minst bachelorutdanning fra universitetsnivå, men det er flere som har masterutdanning eller andre videreutdanninger foruten dette. Samtidig har alle også erfaringer med annet barnevernsfaglig arbeid, selv om det varierer i forhold til praksis med ettervern ved andre arbeidsplasser.

3.3.4 Gjennomføring av intervjuer

Alle intervjuene ble gjennomført i februar og mars 2023. Det var i alt 7 intervjuer som ble gjennomført, og de hadde en varighet på 40-60 minutter. Noe som var viktig med intervjuene var å avtale tid og sted som passet for informantene. Dette slik at de kunne tilpasse intervjuene sine inn i tidsskjemaet sitt i forhold til arbeidsplassen sin. Alle intervjuene ble gjort fysisk, utenom ett intervju som ble gjort over telefon. De fysiske intervjuene ble gjort på de ulike barneverntjenestene sine respektive lokaler i deres kommuner. Lydopptak ble også gjort ved alle intervjuene, ved hjelp av eget utstyr og godkjent applikasjon for håndtering av sensitive data. Alt av utstyr ble forhånds sjekket før intervjuene, og de ble anvendt to ulike opptakere for å sikre både lyd kvalitet og at data ikke skulle bli tapt. Lyd kvaliteten var viktig med tanke på transkriberingen som ble gjort etterpå. Ved starten av hvert intervju ble informantene orientert om informasjonsskrivet for hva prosjektet handlet om og konfidensialiteten.

Hensikten med studien har vært å få frem opplevelsene til fagutøverne, og det ble gjort forsøk på å stille åpne spørsmål gjennom intervjuene med mulighet for å stille oppfølgingsspørsmål. De hadde alle et bredt spekter av erfaringer innenfor ettervern, og hadde flere ulike og sammenfallende opplevelser av hvordan det var å arbeide med ettervern. I en kvalitativ studie ved intervju er det viktig at intervjueren stiller oppfølgingsspørsmål om det er behov, ettersom informanter uttrykker seg forskjellig

(Thagaard, 2019, s. 92). Dette påvirker altså intervjuene og i hvilken grad enkelte temaer og meninger har adekvat nok blitt utforsket. På hvilken måte etterspørsel om utfylling eller konfronterende spørsmål er gjort vil påvirke det som blir sagt i intervjuene. Det er flere ganger jeg i ettertid av intervjuene har innsett at det er ulike temaer jeg kunne bedre bedt om utdyping eller konfrontert. Dette innebærer ved ulike erfaringer eller meninger informantene har gitt uttrykk for, som for eksempel stille spørsmål som “hvorfors?” eller “kan du utdype mer om det?” når en informant oppgir noe som “nyttig” i arbeidet sitt. Dette påvirker selvsagt materialet, hvor oppfølgingsspørsmål kunne bidratt til mer utfyllende svar ved flere anledninger. Informantene har for dette prosjektet gitt utfyllende bidrag til intervjuene i studien, og deres opplevelser har bidratt til et godt datamateriale for videre analyse. De ulike erfaringene har gitt et grunnlag for problemstillingen med hvordan ettervern oppleves.

3.4 Transkribering og analyse

Transkriberingen ble gjort fortløpende samme dag fra muntlig til skriftlig etter at hvert intervju ble foretatt for å sikre en større validitet gjennom at intervjuet var ferskt i minnet sammen med de meningskontekstene som ble formidlet. På denne måten var det enklere å forstå konteksten for ulike synspunkt og eksempler som ble formidlet. Alle intervjuer utenom ett ble gjort fysisk, og alle ble tatt opp med appen “Nettskjema-diktafon” som krypterer intervjuene og sender dem kryptert til nettskjema.no. Lydkvaliteten varierte på de ulike intervjuene, men transkriberingen ble gjort uten noe særlig problem. Det var under noen få omstendigheter umulig å forstå ord som ble sagt, hvor det ble skrevet “...”. Samtidig ble alle intervjuene skrevet om til bokmål, noe som gjør at det er min egen forståelse av ulike dialekter i form av begrep og uttrykk er gjengitt i intervjuene. Ulike lyder som hosting, kremting, eller generelt bekreftende uttrykk som “mhm” og “ja” ble ikke tatt med i transkripsjonen ettersom jeg anså det som irrelevant for informantens formidling. Intervjuene ble forsøkt å gjøre helhetlig transkribert i forhold til informantens utsagn, hvor alle setninger ble transkribert. Omformuleringer ble også tatt med som et “...”, ettersom omformuleringen ofte måtte ses i kontekst av starten av setningen.

Det finnes flere ulike måter en kan analysere kvalitative data. For eksempel ved hjelp av å se dypere på samtalen i intervjuet og dets dynamikk gjennom konkrete pauser, pusting, eller vektlegging i ord kan en anvende samtaleanalyse (Bryman, 2012). Analysen for dette prosjektet ble derimot gjort ved hjelp av tematisk analyse som verktøy. Metoder for kvalitative data kan være brede, komplekse, og nyanserte, hvor tematisk analyse fungerer som et godt fundament for å bli kjent med materialet i form av grunnleggende egenskaper for kvalitativ analyse (Braun & Clarke, 2006). Tematisk analyse er et fleksibelt og nyttig verktøy som kan gi en detaljert beskrivelse av de data en behandler. Ved hjelp av denne metoden identifiserer en, analyserer og ser etter mønstre innenfor et datamateriale (Braun & Clarke, 2006). Denne metoden innebærer at man sammenligner dataene en har samlet inn, slik at en kan gå i dybden på hvert tema (Thagaard, 2018).

Braun & Clarke (2006) gjør rede for seks faser av analysen:

1. Bli kjent med dataene.
2. Generere koder for dataene.
3. Generere temaer for dataene.
4. Gjennomgå temaer.
5. Definere og navngi temaer.
6. Produsere funnene.

Første fase gjorde jeg meg kjent med materialet i form av transkribering og lesing av dataene samtidig som jeg skrev ned idéer om hva som gjorde inntrykk. Deretter i fase to lagde jeg koder i form av ulike temaer som gjorde seg gjeldende i de ulike intervjuene. I den tredje fasen klargjorde jeg mer de temaene som de kodifiserte dataene gjorde seg gjeldende under. Fjerde fasen handler deretter om å se hvordan temaene som er valgt ut passer til de kodifiserte dataene, samtidig som med de første inntrykkene fra starten ved transkriberingen. Dette var en krevende prosess, ettersom det var flere ulike tematikker som var sammenfallende. Flere av de gjeldende tematikkene ble dermed re-evaluert for å finne ut om de egnet seg som egne temaer eller innenfor allerede eksisterende temaer. Til slutt i de to siste fasene lagde jeg navn og definerte temaene konkret og ferdigstilte artikkelen i form av å analysere eksempler og holde dem opp med problemstillingens hensikt. De

hovedtemaene som gjorde seg gjeldende gjennom intervjuene var relasjon, sosial støtte, og samarbeid. En viktig del av analysen har vært gjennom den teoretiske forståelsen jeg selv sitter med. Noen teorier var allerede tenkt brukt når jeg analyserte dataene, og det kan ha hatt en påvirkning på hvilket fokus analysen har hatt. På hvilken måte jeg har funnet frem ulike tematikker kan være på bakgrunn av min egen forforståelse og hvilket fokus eller forventning jeg har hatt for problemstillingen.

3.5 Ethiske overveielser

De etiske overveielserne for et forskningsprosjekt er et av de viktigste grunnlagene for å sikre en tillit til de informantene som har deltatt i prosjektet. Prinsippet om konfidensialitet står her sterkt som en grunnpillare, hvor informanten har rett til beskyttelse av sitt privatliv (Thaagaard, 2018, s. 526). Dette innebærer begrensning og unnlattelse av å beskrive forhold som informantens alder, yrke, og bosted for å sikre at informanten ikke lar seg identifisere. I oppgaven er dermed disse faktorene anonymisert, og erstattet med fiktive navn, generell yrkestittel og generell størrelse på kommune fremfor konkrete beskrivelser.

Prosjektet inneholder personopplysninger, så det ble dermed meldt inn til Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD) for godkjenning. Dette ble godkjent i starten av januar 2023 (Vedlegg 3). Dette er så lenge prosjektet gjennomføres etter personvernlovgivning, og sammen med det som ble dokumentert i meldeskjemaet til NSD. Her ble også intervjuguide og informasjonsskrivet lastet opp for transparenthet i forhold til hva prosjektets intervjuer skal inneholde. Informasjonsskrivet er også fundamentet for prinsippet om informert samtykke når en foretar kvalitative studier. For informanten er det viktig å kunne ha best mulig forståelse av hva studien innebærer, ettersom kvalitative studier kan være veldig fleksible og det kan være vanskelig vanskelige å predikere utviklingsforløpet gjennom studiene (Thaagaard, 2018, s. 227). Informasjonsskrivet ble dermed sendt ut som en invitasjon til prosjektet, hvor potensielle informanter kunne lese gjennom prosjektets hensikt og formål for å bedre kunne danne seg et bilde av hvilke forventninger det stilles til informanter i studien (Vedlegg 2). Selve samtykke om å la seg intervju ble gjort fysisk ved signatur på hvert intervju, uten noen form for ytre press som jeg selv har kunnskap om. Informasjonsskrivet inneholder også kontaktinformasjon til både

meg selv og veileder, i tilfelle det oppstår spørsmål eller ønske om å trekke seg fra studien. Samtykket oppgis i informasjonsskrivet som enkelt å trekke dersom det skulle ønskes, uten at det stilles spørsmål eller har noen negative konsekvenser for informanten selv.

Konsekvenser for informanten er også et viktig prinsipp i kvalitativ forskning, hvor en må vurdere i hvilken grad forskningen kan både skade og gagne informanten. Har man et kritisk ståsted i intervjuet, kan resultatene oppleves som et angrep på informantens utsagn og de kan føle seg utlevert (Thaagaard, 2018, s. 229). Det er dermed viktig med både respekt i intervjuene selv, men også for de dataene som en samler inn med tanke på informantene. På denne måten handler disse prinsippene mye om hverandre, hvor konfidensialiteten i hvordan en behandler datamaterialet er avgjørende. Intervjuene for dette prosjektet ble sendt kryptert til nettsiden “nettskjema” og videre behandlet på en kryptert harddisk med passordbeskyttelse, og via et sikkert nettsted fra Universitetet i Stavanger sin server. Informasjonen ble behandlet for å best mulig begrense tilgangen til uvedkommende skulle ha til informasjonen i forhold til de retningslinjer som foreligger for behandling av datamateriale av denne grad. En kan også tenke seg at positive konsekvenser kommer frem av prosjektet i form av økt bevissthet rundt temaet og samtidig mer kunnskap om problemstillingen.

3.6 Forskningens legitimitet

Legitimitet er en viktig del av hvert forskningsprosjekt. Det finnes flere meninger og perspektiver om hva som gjør kvalitativ forskning troverdig. På hvilken måte en leser kan stole på at det materialet som presenteres handler mye om å ha en transparent prosess. I metodekapitlet er det gjort rede for denne prosessen for å sikre kvalitet og gi et bilde over på hvilken måte materialet er samlet inn. I denne delen vil jeg gjøre rede for reliabiliteten og validiteten til denne studien.

3.6.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om en pålitelighet og troverdighet (Thagaard, 2019, s. 187). Det er et viktig spørsmål rundt enhver studie om det gir inntrykk av at det utført på en tillitsvekkende måte. I kvalitativ forskning betyr det at tilnærmingen i prosjektet ville vært konsistent på

tvers av forskjellige forskere og ulike prosjekter (Cresswell, 2014). Det handler altså om selve fremgangsmåten og funnene samsvarer med formålet for studien, og på hvilken måte det oppleves å samsvare med virkeligheten. I en kvalitativ studie er det flere ulike faktorer som spiller inn når det gjelder troverdigheten av funnene en er kommet frem til. Det handler her om å kritisk vurdere om prosjektet gir et inntrykk av å være utført på en tillitsvekkende og pålitelig måte (Thagaard, 2019, s. 187). For denne studien er det anvendt kvalitativ metode i form av intervjuer for å belyse problemstillingen om hvordan fagutøvere i barnevernstjenesten opplever ettervern. Intervjuer i kvalitative studier er basert på en kontekst av tillit til intervjuer, dagsform, samspill, og sensitivitet hos intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2015). Gjennom åpne spørsmål var det forsøkt å ikke lede informantene inn i svar og la dem fortelle fritt. På den andre siden er det som nevnt viktig med det mellommenneskelige samspillet. For denne studien er det forsøkt å styrke påliteligheten i studien ved å gi leseren redegjørelse av datainnsamlingen. Det har også blitt foretatt flere grep under selve innsamlingen av data. Jeg har forsikret lyd kvalitet ved intervjuene ved å ha med to ulike enheter for å sikre at både kvalitet og materialet blir ivaretatt. Lyd kvaliteten var viktig i transkripsjonen, slik at alle ytringer ble fanget opp og ble forstått i ettertid. Samtidig ble alle intervjuer transkribert samme dag som de ble gjort. Dette var for å sikre bedre forståelse av informantens utsagn mens intervjuet ennå var ferskt i minnet. Enkelte spørsmål og begrep ble også endret i intervjuguiden underveis for å gi klarere formuleringer til informantene. Noen spørsmål ble misforstått og enkelte begrep ble forvirrende, noe som gjorde det nødvendig å endre dem. Dette var for eksempel spørsmål om skjønn, som ble forvirret med kjønn. Undersøkelsene inkluderte alle fagutøvere fra barnevernstjenesten som arbeidet med ettervern, enten direkte med ungdommen eller indirekte som avdelingsleder for andre fagutøvere. Dette gjorde det mulig å innhente erfaringer til problemstillingen om hvordan ettervern oppleves fra ulike fagutøvere som arbeider i barnevernstjenesten. Jeg har også benyttet meg av medstudenter for å kritisk reflektere og diskutere intervjuguiden, og på hvilken måte det kan belyse problemstillingen. Samtidig er det forsøkt å være transparent ved å være konkret og spesifikk gjennom redegjørelsen av metoden for innhenting av datamaterialet. Hvordan utvalget er foretatt for å best mulig kunne besvare problemstillingen og på hvilken måte datainnsamlingen skal hjelpe å belyse problemstillingen, er presentert i et forsøk på å styrke studiens pålitelighet.

Dette innebærer en detaljert beskrivelse av forskningsstrategien og analysemetoden slik at en som utenforstående selv kan vurdere studiens pålitelighet (Thagaard, 2019).

Intervjuguiden er vedlagt for at leseren kan bedre sjekke pålitelighet (Vedlegg 1).

På hvilken måte studien kan reproduseres er det vanskelig å si, ettersom det avhenger av om informantene gir andre svar til en annen forsker. Hver informant ga sin kunnskap om egen praksis i arbeid med ettervern, herunder erfaringer og tanker om arbeidet. Det å generalisere de individuelle erfaringene kan være nærmest umulig. Målet med denne studien har derimot ikke vært å generalisere funnene. Det har vært å finne perspektiver og erfaringer som kan gi et inntrykk over hvordan enkelte opplever ettervern og hva som påvirker dette. Systemet innenfor barneverntjenesten som fagutøverne jobber for er også i stadig endring, hvor organisering og ressurser kan påvirke hver enkeltes erfaring med ettervern. Denne konteksten kan medføre andre resultater av andre forskere i forhold til min egen studie, noe som kan gjøre reliabiliteten diskuterbar.

3.6.2 Validitet

Validitet handler om gyldighet. I kvalitativ forskning betyr det at forskeren søker etter å oppnå nøyaktighet i funnene ved å anvende visse prosedyrer (Cresswell, 2014). For denne studien tilstrebes en validitet gjennom å bruke innsamlet data av fagutøverenes subjektive meninger og samtidig ved å formulere spørsmålene for intervjuguiden slik at de besvarer problemstillingen. Validiteten handler om å stille spørsmål ved de tolkninger en kommer frem til, og i hvilken grad de er gyldige for den virkeligheten en har studert (Thagaard, 2013, s. 201). Det handler om at datamaterialet faktisk svarer på problemstillingen. I denne studien er problemstillingen tydelig for at det er fagutøvere i barneverntjenestens opplevelser i forhold til ettervern det ønskes å studere. Utvalget er dermed fagutøvere i barneverntjenesten, og datainnsamlingen i form av intervjuer skal innhente deres erfaringer med å arbeide med ettervern. På denne måten er forutsetningene rimelig konkrete i forhold til innholdet i problemstillingen. Nøyaktigheten i prosedyrene avhenger av intervjuguiden, og på hvilken måte spørsmålene er formulert slik at de faktisk besvarer hensikten med problemstillingen. Dette er noe som avhenger av min egen tolkning og forståelse av det muntlige intervjuet, men også gjennom analysen av det skriftlige og transkriberte

intervjuet. Det krever en transparent fremgangsmåte, hvor en gjør rede for grunnlaget av fortolkningene som har gitt grunnlaget for drøftingen (Thagaard, 2013, s. 201). Beskrivelsen av informantene og deres sitater i kapittel 4 bidrar også til at studien er oversiktlig i den forstand at utvalget er gyldig for å besvare problemstillingen. Samtidig var jeg som forsker observant på om jeg forstod informantenes svar, og ba underveis om oppfølgingsspørsmål eller bekreftelse for å sikre at jeg forstod deres utsagn riktig. I diskusjonen er det forsøkt å sikre en slik validitet gjennom å begrunne mine fortolkninger opp mot funnene som er presentert. Samtidig kan det være relevant for validiteten å se på hvorvidt resultatene en viser kan sammenlignes med resultater fra andre studier (Thagaard, 2019). Flere av funnene samsvarer med tidligere forskning og publikasjoner, som for eksempel rapporten fra 2020 av bufdir, «Ettervern – en god overgang til voksenlivet?».

4. Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barneverntjenesten?

Fagutøvere i barneverntjenesten har flere ulike sider som de må ta hensyn til for å sikre en god overgang til voksenlivet for utsatte unge. Det foreligger sammensettinger av forventninger og krav på både mikro og makronivå. Barneverntjenestene har forventninger fra politikere og økonomiske rammer de må forholde seg til, tverretatlig samarbeid med andre tjenester, og det å opprette en god relasjon til ungdommen for å kunne bistå dem i noe som kan være en krevende omorganisering i deres liv. Selv om en ungdom har vært under tiltak av barnevernet, har en ikke automatisk rett til ettervern når en er 18 år. Det avhenger dermed av skjønnsmessige vurderinger i forhold til om behovet fyller kravene til lovverket.

I dette kapitlet skal jeg legge frem mitt eget materiale fra intervjuene som er foretatt. Problemstillingen er "*Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barneverntjenesten?*". Jeg har valgt å fokusere nærmere på ulike hovedtemaer som er nevnt innledningsvis.

De tre hovedtemaene er:

- Hvordan forstår fagutøverene ungdommens behov?
- Hvordan beskriver fagutøverene samarbeidet rundt ettervern?
- Hvordan opplever fagutøverene betydningen av ettervern?

Disse tre hovedtemaene er tilrettelagt for å bedre fange opp og strukturere ulike momenter som har gjort seg gjeldende gjennom intervjuene som er foretatt. Det handler om ungdommen selv sine behov og systemet som fagutøveren handler ut ifra. Siste hovedtema handler om hvordan fagutøverene opplever at ettervern kan utgjøre en forskjell for de unge voksne.

4.1 Ungdommens behov

I denne delen vil jeg se nærmere på hvordan fagutøvere i barneverntjenesten forstår ungdommens behov når det gjelder ettervern. Dette innebærer å se nærmere på hva de mener er grunnlaget for ettervern, og videre hva hensikten skal være. Funnene viser flere

fellesfaktorer når det gjelder forståelsen av hvilket behov ungdommen har, men det er enkelte faktorer som nevnes på tvers av informantene. Dette gjelder spesielt for hvor stor betydning relasjon har. Samtidig peker det mot andre faktorer som gjør seg gjeldende på tvers av flere hold for den unge voksne. Funnene viser til at behovene ungdommen har avhenger av deres individuelle livssituasjon. Det setter også premissene for målene som settes sammen av fagutøveren og ungdommen. Alle unge har ulike utgangspunkt og bakgrunner, hvor informantene sier det krever arbeid fra ulike instanser for en helhetlig oppfølging av ungdommens behov.

4.1.1 Relasjonens betydning

“Relasjon. Jeg synes relasjon betyr mye. (...) også til de andre rundt, til å bygge opp gode relasjon rundt til den unge. Som ikke nødvendigvis skal være saksbehandler, men det må også være en trygghet der og” (Barnevernsarbeider 1).

Informantene forteller om relasjoner som ikke kun er mellom ungdommen og saksbehandler, men også i den sosiale støtten de har behov for i overgangen til voksenlivet. Flere forteller at det blant annet handler om å finne, etablere og videreutvikle nettverket til den unge slik at de har muligheten for trygge rammer rundt seg. *“Det er det som er målet; at når de er 25 og ikke har rett til ettervern, så skal de være klar til å stå på egne ben eller ha bygd et nettverk som kan ta den stafettpinne videre”* (Barnevernsarbeider 7). Et viktig mål for fagutøverne nevnes å foreligge i selvstendigjøringen som kreves i voksenlivet. De snakker om at de ønsker at unge voksne skal være bedre i stand til å imøtekomme disse forventningene, gjennom relasjoner de unge voksne kan ha nytte av i denne overgangen.

For fagutøverne i barneverntjenesten er koordinering og synliggjøring av nære personer i nettverket for ungdommen et sentralt moment. *“En må ha en forståelse for relasjonens betydning, og det å ha en langvarig relasjon (...) til for eksempel en ansatt på en institusjon eller på en skole (...) at jeg skal fange det opp og se hvordan jeg kan bruke dette videre til det beste for ungdommen”* (Barnevernsarbeider 6). Flere snakker om å nyttiggjøre seg av relasjoner rundt ungdommen på best mulig måte for å bygge videre på dem.

Relasjonen oppgis å være et av de viktigste hjelpemidlene ved ettervern, som et grunnlag mellom kontaktpersonen og ungdommen selv for å etablere tillit. Informantene forteller at samarbeidet mellom fagutøveren i barneverntjenesten og ungdommen er helt grunnleggende, ikke minst ettersom ettervern er helt frivillig og basert på samtykke. En god relasjon fortelles å bidra til et større handlingsrom mellom fagutøveren og ungdommen, og samtidig skaper det tillit hos ungdommen. *“Så jeg tenker jo at hvis vi har en relasjon, så er det mye vi kan hjelpe de med liten innsats. Som jeg sa til en ungdom over telefon: «nå kommer du». Han ligger stort sett inne sengen. Så sier jeg: «nå kommer du ut og får deg litt frisk luft i hvert fall». Så sier han: «ja ja». Så sier jeg: «nå gjør du som du sier». Så sier han «ja ja ja ja». Det er på en måte, det kunne du ikke gjort om du ikke hadde relasjon, sant.”* (Barnevernsarbeider 2). Fagutøveren forteller om hvordan små interaksjoner kan utgjøre en forskjell, men samtidig presiseres det hvilke forutsetninger det krever. Det fortelles om hvor viktig relasjonen som foreligger mellom ungdommen og fagutøveren er. Videre fortelles det hvordan det setter grunnlaget for hvordan man oppfatter og fortolker det som blir sagt. Fagutøveren forteller om motivasjon, og på hvilken måte det arbeides for ungdommens behov gjennom motiverende innspill for å best mulig kunne veilede og støtte dem mot det fagutøveren mener er fornuftige handlinger.

“Jeg tror ikke du kommer noen vei i forhold til ettervern hvis du ikke har en relasjon, hvis du ikke klarer å skape en relasjon. Hvis ikke ungdommen stoler på deg, så er det ikke noen vits” (Barnevernsarbeider 2).

4.1.2 Medvirkning og eierskap

Et avgjørende moment i selvstendighetsgjøringen til voksenlivet for de unge voksne tyder til å være er en følelse av eierskap over sin egen situasjon. Ettervern avhenger av samtykke, så medvirkning og innflytelse er en selvfølge for alle av informantene. En viktig del av ettervernet nevnes dermed om å gi ungdommen noe de føler de selv har kontroll over og eier selv. En fagutøver forteller: *“Vi lager jo planer til ettervernet, hjelpetiltaksplan. (...) der tenker jeg det er veldig viktig i forhold til utformingen av dem, og der også; at de føler at de eier det. At de skal føle at “dette er mitt”.”* (Barnevernsarbeider 1).

En annen fagutøver forteller om lignende opplevelse med meningen av eierskap for de unge voksne: *“Det er når ungdommen er 100% med og eier dette selv, og har på en måte forståelse for hva dette er for noe. Det er et godt ettervern”* (Barnevernsarbeider 5).

Fagutøveren forteller om hvordan et godt dynamisk forhold for ettervern fungerer, hvor mål etableres, endres, eller fullføres gjennom en kontinuerlig evaluering av planen. Samtidig presiserer en annen fagutøver hvordan en må tilpasse og være bevisst over metoden for målene de setter seg: *“Er det viktig for de med planer, eller er det barneverntjenesten som er nødt til å ha planer i sitt system?”* (Barnevernsarbeider 1).

Eierskap fortelles også å handle om hvem som har tilgang til informasjon rundt ungdommen. Informantene viser til hvor viktig, men utfordrende det kan være at ungdommen selv bestemmer hvem som skal få kunnskap om enkelte forhold i deres liv. *“Han (ungdom) vet jeg ikke kan si noe eller gi noen opplysninger. Det blir jo foreldre frustrert over. At du plutselig ikke kan fortelle dem hvordan det går. Det må du liksom spørre selv om”* (Barnevernsarbeider 2).

En informant forteller om hvordan ungdommens eierskap i ettervernet ved frivillighet og samtykke, også kan skape usikkerhet blant de som er involvert. Fagutøveren forteller om hvordan ungdom i fosterhjem som kranglet med fosterforeldrene skapte usikkerhet rundt samtykke som forelås: *“For det blir sånn: “trakk de samtykke til at vi skal ha kontakt? Hva skjedde egentlig?” Fordi dette er jo unger på kontrakt, det har de vært gjennom hele barndommen. (...) her må du godta at dette barnet eier jeg ikke, og hvis de ikke vil; så vil de ikke. Det er en kontrakt som er sagt opp på en måte”* (Barnevernsarbeider 5). Det fortelles at de som har ansvar for ungdommen kan bli usikre av krangler som kan oppstå blant foreldre og barn, hvor det er ungdommen som har siste ordet rundt forholdet deres.

4.1.3 Selvstendighet

Informantene i denne studien forteller om betydningen av selvstendighet i arbeidet med ettervern sammen med de unge voksne. På hvilken måte de kan gjøre dem mindre avhengige av barneverntjenesten, og gjøre dem i stand til å takle livet generelt nevnes som et viktig mål. De forteller det handler mye om å være bevisst over hvor mye en hjelper, slik at en gradvis jobber mot voksenlivet samtidig som en tenker over selve overgangen mot

mer selvstendighet. Flere trekker frem ordene støtte og veiledning i denne prosessen, som to viktige grunnprinsipper for hva ungdommen har behov for av barneverntjenesten for å bli mer selvstendig. En fagutøver forteller om hvordan perspektivet for hjelpen skifter når ungdommen blir 18 år: *“Hvis vi gjør alt som vi har gjort før de ble 18 og videre; så blir det i hvert fall kjempevanskelig, også blir det ingen overgang. (...) vi må faktisk tenke at vi er her nå, vi må få til en god overgang.”* (Barnevernsarbeider 1).

“Det er noe med å gi “the gentle push”, så ser vi hvordan det går. Hvis du (ungdom) trenger hjelp så skal du få hjelp, men jeg tenker du fikser dette.”
(Barnevernsarbeider 2).

En annen informant snakker om fokuset barneverntjenesten har for ettervern: *“Hvis en tenker et godt ettervern, så skal det sikre ungdommen den støtten og veiledningen de har behov for å klare å stå på egne ben. Det er det ikke alle som er klare for når de er 18; heller ikke 25, men det er allikevel det ettervern skal ha fokus på. Vi skal jobbe for en selvstendigjøring, og at de er i stand til det når de er 25.”* (Barnevernsarbeider 7). Selv om verktøyene varierer for hvordan en arbeider sammen med de unge voksne, er målet om selvstendigjøring det samme på tvers av informantene. For alle er selvstendigjøringen også en individuell prosess, basert på hva den enkelte ungdommen trenger i livet sitt. Informantene oppgir de unge har varierende behov for hjelp med økonomi, bosituasjon, sosial støtte, eller kontakt med andre velferdsinstanser. En informant forteller at det kan for eksempel handle om støtte for grunnleggende ferdigheter som å ta bussen eller snakke i telefonen med andre instanser.

Flere av informantene forteller om at overgangen til et selvstendig liv avhenger av en aktiv tilnærming for ungdommene. De sier det handler om å følge opp og være på tilbudssiden. En fagutøver forteller om hvordan ungdommer har behov for god oppfølging: *“At noen klarer å oppdage dem når de blir liggende i sengen og ikke kommer seg ut; det skjer jo. Så det å plukke dem opp, noen som maser på dem, noen som ser dem. (...) Noen av de unge ringer vi og vekker, kjører; ja skikkelig miljøarbeid”* (Barnevernsarbeider 2). Videre fortelles det om hvordan en ungdom ble hjulpet til å søke på kontoret til en annen instans sammen med kontaktpersonen ettersom ungdommen var redd for å gjøre dette alene. Det

fortelles at relasjonen mellom dem ble her viktig for å hjelpe ungdommen med å kontakte den alternative hjelpeinstansen, for å etablere en relasjon hos instansen.

4.1.4 Fleksibilitet

Informantene viser til et tydelig behov for fleksibilitet for ettervern, hvor ungdommens behov er individuelle og kan være i konstant endring. En fagutøver forteller: *“(…) da vil barneverntjenestene avslutte fordi ungdommen ikke nyttiggjorde seg av tilbudet. Mens jeg tenker at det er mange måter å ha kontakt på; en må forvente at ungdommen vil teste ut og gjerne virke avvisende i lange perioder. (...) Det er et frivillig tilbud, men ungdommen må rekke å erfare og finne ut hva de kan bruke oss til”* (Barnevernsarbeider 6).

“Jeg tenker vi må ha et fleksibelt ettervern. Jeg tenker det ikke hjelper med et ettervern hvor den unge skal tilpasse seg tilbudet; det må være motsatt. (...) å la de få lov til å gå sin egen prosess, og se hva vi kan bidra med underveis for å være en støtte der og da” (Barnevernsarbeider 6).

Flere av informantene forteller om hvor viktig det er med muligheten til å angre dersom de velger å ikke benytte seg av tilbudet for ettervern. *“Også er det lov å angre seg. Jeg har en som sa nei for hans kontaktperson. Så angret han seg, også fikk han lov til å komme tilbake.”* (Barnevernsarbeider 3).

For flere av informantene innebærer fleksibiliteten om hvordan en utformer hjelpen den enkelte ungdommen selv har behov for i overgangen til voksenlivet. På samme tid forteller en informant hvor krevende det kan være å stå med blanke ark for hva ettervern skal innebære for ungdommen og hva de samtykker til når de takker ja til ettervern. Fagutøveren forteller: *“Hva er det en sier ja til? “Nei, altså vi skal hjelpe deg til hva du trenger hjelp til”. Og hva er det? (...) og kanskje av og til for meg selv, så hadde det vært greit å være litt mer håndfast. Ja, for overgangen til voksenlivet; vi kan si det, men hva betyr det da?”* (Barnevernsarbeider 1). For de fleksible tiltakene forteller flere informanter det handler om å være kreative med tiltakene man gir. På samme tid forteller flere om hvordan en står i posisjon til å kunne disponere ressurser en har tilgjengelig på best mulig måte tilpasset den unge voksne. En viktig del av ettervernets oppgave nevnes å fylle varierende behov i

hverdagen både kortsiktig og langsiktig, og flere av informantene peker ut hvordan behovene kan variere i stor grad. En informant forteller at det kan innebære alt fra hjelp om kjøp av møbler til leiligheten, til hjelp om hva en skal gjøre om en blir gravid. En annen informant forteller om at på hvilken måte en dekker ulike behov avhenger av hvor stort handlingsrom man har. Her fortelles det også at kreativiteten er en viktig del for å gi et fleksibelt tilbud.

4.1.5 Trygghet og tillit

Trygghet og tillit er noe alle informantene opplever som viktig med ettervern. For å opprette trygghet og tillit forteller informantene at arbeidet starter før ungdommene er 18 år. De forteller at det er viktig å opprette en relasjon i god tid før de er 18 år og får formidlet den hjelpen barneverntjenesten og andre instanser kan tilby på en oversiktlig og håndterbar måte. Dette oppgis å være en individuell prosess, hvor informasjonen tilpasses mest mulig. En fagutøver forteller: *“Vi er jo der som et tilbud for dem; så sitter jo ikke jeg og forteller i detalj for en 10-ring om hva han skal ta imot til 25. Men han skal vite at jeg ikke har tenkt til å forsvinne, vi skal være der fortsatt som en hjelp og støtte.”*

(Barnevernsarbeider 6). Samtidig understrekes det hvor viktig det er å være transparente, og å imøtekomme ønskene deres etter beste evne.

Flere informanter oppgir at tryggheten og tilliten faller tilbake til relasjonen, slik at ungdommen har noen kjente personer å samhandle med. Det fortelles om at den unge skal være kjent med konkrete personer i tjenestene for å bedre kunne være forberedt på å ta kontakt. En fagutøver forteller: *“Så er det noen ungdommer som har oss med på veien inn i et system fordi noen skal ha en livslang kontakt med et hjelpeapparat. Da skal vi være med og hjelpe å etablere gode kontakter inn der, og der trenger de gjerne ikke starte løpet når de er 18.”* (Barnevernsarbeider 5). Informanten forteller om det langsiktige perspektivet, og hvordan man tar hensyn til ungdommens fremtid. Det fortelles at samtidig som en kan bruke god tid på å forberede til voksenlivet, så er det viktig for flere å gi noen små hint om hva ettervern og andre instanser kan tilby og innebære for fremtiden deres.

Trygghet og tillit fortelles å være viktige for medvirkningen til ungdommen. En informant er tydelig på betydningen av ungdommens styring av samarbeidet, men også hvor vanskelig

det kan være for utrygge unge. Noe som nevnes som viktig er at de faktisk skal kunne føle seg trygge på å kunne snakke åpent om hva de føler behov for. Det fortelles: *“En er så prisgitt på at de føler de kan snakke åpent og kunne si hva de har behov for. Hvis de ikke føler seg trygge, blir det helt feil ettervern. (...) eller en kan ha ungdom som bare sier ja og synes det er dritvanskelig.”* (Barnevernsarbeider 1). For flere av informantene er det viktig å tilrettelegge, og for noen unge kan det være vanskelig å være så aktivt medvirkende. En informant forteller at noen vil gjerne være en “vanlig” ungdom i et fosterhjem uten for mye intervensjon. Det oppgis dermed viktig for flere å være fleksible og tilpasse sammen med hvordan en oppfatter behovet, og videre hvordan medvirkningen gjøres.

“Hva kan vi bidra med? Hva er det de kan sette begrensninger på; ofte det å gi dem trygghet på at de bestemmer selv (...) De har mye styring selv. Det kan være overveldende for mange.” (Barnevernsarbeider 6).

4.1.6 Sosial støtte

Informantene forteller om et fokus på etablering av nettverk rundt ungdommen eller å forsterke relasjoner som allerede foreligger, som for eksempel i familie eller venner. Dette kan være samarbeid og oppfølging av fosterfamilie, eller å nyttiggjøre seg av eksisterende fritidstilbud i kommunen. En fagutøver forteller: *“Det er noen som ønsker at det skal være samarbeid med foreldre, det er noen som ikke vil vi skal snakke med foreldrene i det hele tatt. Det er noen som vil vi skal være involvert i livet deres, og noen som vil vi skal være mindre involvert. Det er veldig individuelt.”* (Barnevernsarbeider 6). Ettervern er frivillig, og et samarbeid med nettverket til ungdommen avhenger av deres samtykke. Det fortelles at hvordan ungdommen anser det som nyttig eller verdifullt at personer i deres nettverk skal være inkludert i deres liv er viktig for i hvilken grad de inkluderes. Det samme nevnes også med andre etater, noe som påvirker hvordan informasjonsflyten foregår.

En annen fagutøver er opptatt av barnevernets hjelperrolle som et supplement for foreldrenes omsorgsevne. Fagutøveren forteller: *“Der vi bare skal være et supplement for foreldrene, vi skal jo bare supplere for det foreldrene ikke klarer. Vi skal jo egentlig ikke inn og overta. Foreldrene har en eller annen prosent de klarer, så skal vi supplere.”* (Barnevernsarbeider 5). Fagutøveren forteller at det er et fokus på et samarbeid som

reguleres etter hvilke behov som foreligger for ungdommen, og i hvilken grad foreldrene imøtekommer disse. Omsorgen er et viktig perspektiv for barnevernet ved ettervern, hvor informantene forteller om å dekke behovene den unge har for omsorg på best mulig måte. Samtidig forteller en annen informant om at ungdommen kan ha en god relasjon til for eksempel lærere eller slektninger som kan brukes som støtte.

Samarbeid med nettverket fortelles å kunne basere seg på å finne gode relasjoner som den unge har en tilknytning og tillit til, for å bedre komme i posisjon til å skape et samarbeid som oppleves som trygt. En fagutøver forteller om hvordan en kan risikere å “glippe” ungdommer dersom de har dårlige erfaringer med barneverntjenesten: *“Det er litt å spille på de relasjonene som er. Det er ufattelig hvor mye det betyr for ungdommen hvis den du stoler mest på anbefaler det. (...) Så vi inkluderer foreldre i ganske mange saker hvor vi tenker det er aktuelt, også er det noen saker hvor vi tenker det ikke er aktuelt.”*

(Barnevernsarbeider 7). Fagutøveren forteller at dersom ungdommer har gode relasjoner en kan komme i posisjon til, vil det være viktig å kunne etablere et godt forhold til slik at en kan gi et tillitsvekkende bilde av hva barneverntjenesten kan tilby ved ettervern. Alle informantene er opptatt av å gi trygge rammer for ungdommene, og på best mulig måte la dem ha trygge voksne rundt seg i livet sitt. Samtidig nevnes også nettverket som en sentral faktor ettersom de potensielt alltid vil være der. Klarer en å opprette eller opprettholde relasjoner i nettverket slik at de vedvarer ut overgangen til voksenlivet, anses de som viktige aktører i livet til ungdommen. Flere av informantene forteller om hvordan disse har større mulighet til å vedvare og støtte ungdommene i voksenlivet enn hva velferdsinstitusjoner gjerne har.

4.1.7 Oppsummering

Fagutøverene i denne studien gir sammenfallende uttrykk for selve hensikten med ettervern, som er overgangen til voksenlivet. Hva denne overgangen innebærer er et vanskelig spørsmål å besvare, ettersom hver enkelt ungdom har egne individuelle behov. For noen av informantene er det dermed godt med vide rammer for hvilke tiltak en kan etablere sammen med ungdommen. Hva som anses som at ungdommen har behov for hjelp og støtte, og på hvilken måte en treffer på tiltak er dermed en sammensatt utfordring.

Funnene tyder uansett på noen sammenfallende og grunnleggende faktorer som gjør seg gjeldende på tvers av hvert enkelt individ. Betydningen av en god relasjon, eierskap og mestring over sin egen situasjon, fleksibilitet fra barneverntjenesten, trygghet og tillit, og selvstendighet. Selvstendighet blant informantene innebærer ikke at den unge voksne skal klare seg helt alene, men i større grad selv kunne ta nytte av de ressursene som eksisterer rundt. Til grunn for ettervernet ligger også trygghet og tillit som bærende faktorer. For det første at ungdommen føler seg trygg på systemet, men også at det foreligger tillit til det. Det innebærer at det faktisk er en tro på gode intensjoner og at den hjelpen en får faktisk har en positiv innflytelse over egen utvikling. For fagutøverne oppleves behovene som sammensatte, hvor de må møtes med en helhetlig oppfølging og forståelse.

4.2 Samarbeid rundt ettervern

Informantene i denne studien mener det er viktig med samarbeid med andre etater for et godt ettervern. I denne delen av funnene vil jeg dermed presentere nærmere på hvilke måter fagutøvere i barneverntjenesten opplever at samarbeidet mellom instansene fungerer. De ulike etatene har ulike spesialiseringer og mandat, og på hvilken måte disse instansene klarer å ta nytte av hverandres virkeområder for å skape en helhetlig oppfølging av den unge voksne er en sentral del av ettervern. Informantene forteller dette gjelder både behov som eksisterer på nåværende tidspunkt for ungdommen, men også for å forberede den unge voksne for andre instanser. Flere forteller at spesielt for ettervern er det viktig med en forberedt overgang om det foreligger fremtidige behov, ettersom rettigheten til ettervern utgår ved fylte 25 år. Et viktig moment oppgir de er å tilrettelegge for å bli kjent med alternative instanser foruten barnevernet om det kan være behov for dette.

4.2.1 Kommunikasjon

Når det gjelder tverretatlig samarbeid, trekker informantene opp hvor viktig det er med kommunikasjon. Selve kontakten mellom etatene nevnes som viktig, og på hvilken måte en kommuniserer oppleves som viktig for et godt samarbeid. En fagutøver forklarer: *“Det å stille spørsmål; det å lure på ting. Jeg tenker vi har bare ulike jobber; vi er på samme lag og på samme linje. Det er ikke noen som bestemmer over noen andre. (...) Det å vite hva*

som åpner og hva som lukker kommunikasjon, det tenker jeg er viktig.”

(Barnevernsarbeider 2). Fagutøveren forteller om respekt for hverandres samfunnsmandat, og å behandle hverandre på en respektfull og likeverdig måte. Det fortelles om hvordan de har sammenfallende samfunnsoppdrag for ungdommen, og hvor viktig det er å fremme krav og bli enige om fordeling av oppgaver. For flere informanter oppleves fordelingen av ansvaret blant instansene i kommunen noen ganger som tidkrevende.

Kommunikasjon nevnes som nødvendig på tvers av etater når det gjelder koordinering rundt ungdommens behov. Flere informanter nevner det som en måte å finne ut hvem som gjør hva. *“Det er jo møter; mye det, og at vi har litt informasjon om hva den enkelte som er involvert i den ungdommen sitt liv; hva de holder på med. Så blir det litt sånn, litt koordinering”* (Barnevernsarbeider 4). Det utdypes hvordan barneverntjenesten kan samarbeide med ungdommen sin skole eller arbeidsplass dersom det foreligger høyt fravær for å opprette en tettere oppfølging og gi en ny sjanse. Det fortelles at dersom barneverntjenesten er med i et samarbeid får utfordringene til ungdommen større legitimitet.

Utfordring med kontakt med instansene blir også fremstilt av andre som en utfordring når det gjelder denne tidsbruken når det gjelder å være fleksibel med tiltak, og samtidig på hvilken måte tiltak er riktige. *“Det er veldig mange skritt. Så er det kanskje ikke riktig instans. Så treffer vi ikke på tiltak første gang. Vi ser hos NAV med hvilke ytelser de skal ha. (...) Så blir ungdommen frustrert, så orker de ikke mer. Det kan sette en demper på samarbeidet og gjøre det vanskelig.”* (Barnevernsarbeider 7). Fagutøveren forteller om for hvordan tidsbruken mellom etater kan sette en demper på samarbeidet med ungdommen. På samme tid at det er snakk om sårbare unge som gjerne har behov for en mer effektiv tilnærming til deres varierte behov.

For fagutøverne i ettervern er det også viktig med kunnskap om de ulike instansene. At en faktisk har kjennskap til hvilke instanser som eksisterer, og hva deres områder dekker. En fagutøver forteller om å ha søkt mye på internett for å finne frem til hvilke ulike instanser som er relevante, men også til fritidsaktiviteter og tilbud som kan gjøre seg gjeldende for ungdommen. Det fortelles: *“Det forutsetter jo at kontaktpersonen i barnevernet har god*

oversikt om hjelp som finnes der ute og hjelper ungdommen med å komme i kontakt med de rette instansene. Så en får den hjelpen en trenger.” (Barnevernsarbeider 3).

4.2.2 Ansvarsfordeling og rolleforventning

Informantene peker på hvordan fordelingen av ansvar mellom etater er helt avgjørende for ettervern, og hvordan forventningen etatene har til hverandre spiller en sentral rolle til hvordan de samhandler med hverandre. En fagutøver forteller: *“Det er typisk at ballen blir slengt mellom instanser. Vi har hørt fra NAV: “Det dekker vel barneverntjenesten; de finner bolig, så dekker vi det økonomisk.” Det er avklart nå med ny lov. (...) Vi prøver enda å legge arbeidsoppgaver på den andre, så jeg tenker klarer vi å slutte med det, så blir det lettere og raskere.”* (Barnevernsarbeider 7). Etatene kan ha en misoppfatning av sine og andres ansvarsområder, og flere av informantene har erfaring med at kollegaer eller dem selv har vært i tvil om hvilke ytelser de har ansvar for å innfri.

“En må gi og en må ta, og være tydelig på hva det er jeg kan bidra med og hva er det du kan bidra med. (...) Det å på en måte si noe om at “ok, dette helseproblemet er ikke mitt fag”. Da trenger vi inn noen som kan gjøre det. Det å vite om sine egne begrensninger, om at en ikke kan alt, og hjelpe med alt. At vi er avhengige av hverandre.” (Barnevernsarbeider 2).

Flere av informantene legger frem hvor krevende det kan være å komme i kontakt med NAV, mens andre forteller om gode rutiner som gjør det lettere å holde kontakten hyppig. En fagutøver forteller om hva som oppleves som utfordrende med NAV: *“Det er helst å komme i kontakt med de du skal kontakte, altså bare den tidsbruken. (...) hos NAV er det ikke bare én du skal være i kontakt med; det er flere. Det er litt sånn “ok, hva er din rolle?”, det er litt sånn å skille innad i den etaten”* (Barnevernsarbeider 1). Andre forteller om hvordan enkelt tilgjengelig oversikt over ansvarsfordelingen av ungdommer innad i NAV i deres kommune har gjort det lettere å komme i kontakt med den riktige personen i rimelig tid.

Alle informantene gir uttrykk for hvor viktig det er med et godt tverretatlig samarbeid. De peker på utfordringer som ikke lar seg løse kun hos barneverntjenesten, samtidig som den

unge voksne kan ha behov for overgang til alternative etater mot slutten av ettervernet. Samarbeidet skal også sikre den helhetlige oppfølgingen til den unge voksne, slik at ulike instanser kan dekke de behovene de er spesialisert til. En fagutøver forteller: *“Det er litt at ungdom skal slippe å løpe rundt fra kontor til kontor. Vi har ulike ting vi kan hjelpe med, og sitter vi sammen så er det gjerne lettere å komme på kloke idéer enn hvis vi alle sitter bak hvert sitt bord eller bak hver sin dør”*. (Barnevernsarbeider 3).

Fordelingen av ansvar og rolleforventning er viktig for informantene når ulike etater møter en ungdom for å fordele oppgaver når de skal finne løsninger. Flere av informantene peker på hvor krevende det kan være når barnevernet har tiltak på en ungdom, ettersom flere instanser oppfatter det som at barnevernet har et større ansvarsområde enn hva de faktisk har. En fagutøver forteller om hvordan det kan være krevende å forholde seg til flere ulike kontaktpersoner i NAV: *“Det er litt sånn: “ok, hva er din rolle?”. Litt sånn å skille innad i den etaten. Det synes jeg kan være vanskelig. (...) Også er det forventninger til oss igjen: “Åja, barneverntjenesten er inne, de fikser de”. Hva kan vi gjøre, og hva kan vi ikke gjøre? Litt forventninger begge veier.”* (Barnevernsarbeider 1).

Samtidig som andre instanser kan ha høye forventninger til barneverntjenesten, peker en informant tilbake på barnevernet sin oppfatning av NAV og hvordan barnevernet selv kan ha for høye forventninger. Fagutøveren forteller: *“det er sagt noen ganger at barnevernet har litt høye forventninger om hva de kan bidra med og hvilken kapasitet de har til å følge opp enkelte ungdommer. Jeg tenker jo vi må også ha en forståelse at de er i en helt annen situasjon med mange brukere som de har ansvaret for.”* (Barnevernsarbeider 4).

Informanten forteller samarbeidet handler om forventninger og ha forståelse for hverandres ansvarsområder. Flere trekker frem respekt og likeverd på tvers av etater som viktig, hvor en samarbeider som kollegaer. Flere forteller at det handler mye om kommunikasjonen, og på hvilken måte en fremmer krav og forventninger.

Informantene i denne studien peker på mange opplevelser med tverretattlig samarbeid når det gjelder utfordringer med ressurser. På hvilken måte de ulike etatene har kapasitet og ressurser til å imøtekomme det barneverntjenesten vurderer som nødvendig kan være krevende. En informant forteller om hvordan å møte spesifikke behov kan kreve

interkommunalt samarbeid: *“Der har de enkelte tiltak hvor jeg tenker: det skulle vi hatt. Det forutsetter at vi i en liten kommune går sammen med andre kommuner og får til et interkommunalt samarbeid. Det tar tid; det er ikke plutselig gjort. (...) og jeg synes det fungerer hos oss, men du hører gjerne om andre kommuner som har litt ekstra.”*

(Barnevernsarbeider 7). Informanten forteller om et ønske om et større spekter av spesialiserte muligheter for tiltak for ungdommene, slik at en får mer spesifikke tilnærminger til utfordringer som foreligger. Hvor mye ressurser en har tilgjengelig er noe informantene peker på som påvirker flere sider av ettervern. Dette er noe de nevner som klare fordeler og begrensninger i arbeidet sitt, hvor mulighet til å disponere tid og ulike alternativer for ungdommen setter visse rammer for tiltaket.

Relasjonen har betydning for samarbeidet mellom etater, forteller flere av informantene. Det fortelles om på hvilken måte en relasjon på tvers av etater kan skape tillit til hverandres kompetanse og bedre kjennskap til ansvarsområder. Det nevnes at arbeidet kan påvirkes av deres kjennskap til hverandre. En relasjon i seg selv fortelles av flere å danne et godt grunnlag for godt samarbeid mellom barneverntjenesten og andre instanser. For noen av informantene har det gitt tryggere rammer for hvordan en kan for eksempel stille spørsmål og avklare rolleforventninger. En fagutøver fra barneverntjenesten forklarer: *“Der har du gjerne fordelene med en liten kommune versus en stor: at det ikke er så utrygt å ta kontakt med samarbeidspartnere; kommunen er mindre, og du har et ansikt på dem. Du vet hvem de er. (...) vi vet hele tiden hvem vi skal kontakte”* (Barnevernsarbeider 7).

“Så det er en fordel at man kjenner hverandre i systemet. Det er også godt for ungdommen. Det å ha et fjes på den som sitter i NAV (...) Det er en trygghet for ungdommen; at de voksne snakker sammen” (Barnevernsarbeider 3).

4.2.3 Oppsummering

Samarbeid er en viktig del av ettervern, ifølge informantene. Det nevnes som en selvfølge at man samarbeider på tvers av ulike instanser og nettverk for å kunne etablere helhetlig hjelp for den unge voksne. Noen informanter forteller at måten en arbeider tverretattlig sammen på kan variere fra kommune til kommune. Som en informant forteller, kan det være begrenset med muligheter sammenlignet med andre. Det foreligger derimot noen

grunnleggende faktorer som gjør seg gjeldende. De praktiske løsningene for kommunikasjon og samhandling mellom tjenestene hjelper selvsagt med å kunne effektivisere tilbudet, men informantene peker på flere mellommenneskelige faktorer som hjelper til å gjøre samarbeidet enda bedre. Det å kunne møtes fysisk og at en har relasjoner til de andre instansene er noe av det som trekkes frem som faktorer for å kunne bidra til bedre løsninger for samarbeidet. Uklare regler for ansvarsområdene nevnes som krevende når de har ansvar som er sammenfallende. Det nevnes også av noen at det kan være krevende å få kontakt med NAV, og samtidig skille innad i etaten for hvem som har ansvar for hva. Informantene trekker frem tillit, trygghet og respekt mellom instansene som viktige faktorer i samhandlingen mellom dem.

4.3 Betydningen av ettervern

I denne studien er det flere av informantene som reflekterer rundt hvilken betydning de opplever ettervern har i ungdommene sitt liv. Dette innebærer blant annet tidsperspektivet som de har for å få til en endring. Flere snakker også om på hvilken måte ettervern skal hjelpe ungdommer som ikke har en god tilknytning eller relasjon til sine biologiske foreldre. Et viktig perspektiv med ettervern er på hvilken måte sårbare ungdommer i barneverntjenesten har muligheter i forhold til ungdom som ikke er i ettervern. For denne delen av funnene vil jeg dermed løfte frem noen av de opplevelsene som har gjort seg gjeldende angående dette. Til slutt vil jeg også i denne delen gjøre rede for hva informantene har sagt angående den nye 25-årsgrensen, og samtidig ulike opplevelser noen har hatt ved avslutning av unge voksnes ettervern.

4.3.1 Overgangen til voksenlivet uten biologiske foreldre

Et perspektiv ved ettervern er hvilke muligheter unge voksne i barnevernet har i forhold til de unge voksne som ikke er det. På hvilken måte fagutøverene ser deres behov og muligheter med denne sammenligningen varierer. En fagutøver forteller: *“Jeg tenker at det ikke kan sammenlignes helt. Det er ulikt hva biologiske foreldre kan gi og hva hjelpeapparatet rundt kan gi, og vi forsvinner på et tidspunkt. (...) Sosiale ulikheter vil det*

alltid være; det kommer vi ikke utenom, men vi må prøve å minske dem så godt vi klarer.” (Barnevernsarbeider 7).

Flere av informantene er klar over den relasjonen de har til den unge voksne har et begrenset tidsperspektiv, hvor de som nevnt arbeider bevisst for et samarbeid med andre instanser og nettverk som kan overta etter hvert. Samtidig er de veldig opptatt av å bygge en god relasjon, finne riktige tiltak og instanser som kan støtte utfordringer som eksisterer på nåværende og fremtidige tidspunkt. Det fortelles om sårbare unge som kan ha mangel på grunnleggende ferdigheter for å komme seg gjennom hverdagen fysisk og psykisk. Det løftes også frem hvordan fagutøvere opplever at generell omsorg og kontakt med ungdommen oppleves som meningsfullt. En informant forteller om at ungdommen ser det som betydningsfullt å ha noen som bryr seg om for eksempel hvor de er eller hvordan de har det. En fagutøver forteller om erfaring med unge som har vært plassert i institusjon eller fosterhjem som flytter ut for seg selv: *“trenger gjerne telefon: “får jeg lov å være ute nå?”. Da hører du at det er noe sårt bakom der. Det er ingen som vet om de er kommet hjem fra natten. Det kan være store overganger der fra å være tett innrammet til å skulle ta vare på seg selv.”* (Barnevernsarbeider 6).

Et annet moment med ettervern som en fagutøver trekker frem er utfordringen rundt kontinuiteten i omsorgen rundt ungdom som flytter. Det å ha et sikkerhetsnett for ungdommen hvis de reiser vekk slik at de har et hjem å komme tilbake til. *“Sånn er det for mange; at de flytter ut også flytter de hjem igjen. For det skjer ting; de reiser, studerer. (...) Hvorfor skal ikke de ha den muligheten som andre unge har? Ha en plass å ha tingene sine; komme hjem når det er jul. Hvor skal de reise?”* (Barnevernsarbeider 5). Det sammenlignes med hvordan andre unge kan ha foreldre som er klare til å ta dem imot når de kommer hjem, enten det er kortvarig eller langvarig etter ungdommen har vært borte. En utfordring løftes også frem ved fosterhjem som er spesialiserte, men som kan måtte endres over tid til vanlig fosterhjem dersom behovet endrer seg. Flere av disse faktorene poengteres å kunne skape en uforutsigbarhet og være en krevende situasjon for fagutøveren å forholde seg til for å ivareta ungdommens behov for stabilitet og kontinuitet.

Med tanke på selve overgangen til voksenlivet er det flere av informantene som er bevisst over hvordan skiftende relasjoner kan være vanskelige for sårbare ungdommer. En informant forteller om hvordan økningen av alderen for ettervern til 25 er positivt for å få mer tid, men trekker samtidig fram tidsperspektivet som er midlertidig: *“Samtidig tenker jeg det kan være litt sårt med tanke på at når du er 25 så er vi vekke. Biologiske foreldre forsvinner ikke når du er 25, hvis du tenker den oppfølgingen andre barn får”*

(Barnevernsarbeider 1). En annen informant forteller om hvor vanskelig det kan være for en ungdom med fosterfamilie som ikke opplever tilhørighet. Det fortelles at fosterforeldrene kan være usikre på deres mulighet til å besøke ungdommen når han eller hun har flyttet ut for seg selv, hvor de tar det som en selvfølge for sine biologiske barn.

En fagutøver forteller om hvordan ettervern fungerer som en god mulighet til å ha ekstra tid for de unge voksne i denne overgangen, hvor det trekkes paralleller til andre unge som ikke støter på samme problematikk som noen av de i barneverntjenesten gjør. Fagutøveren forteller: *“For noen av våre er det noen omveier fordi de har fått noen trøkker på veien. Derfor bruker de gjerne litt lengre tid enn de ungdommene som bare seiler gjennom fordi de har hatt en god og trygg oppvekst som gjør at veien er litt rette for dem.”*

(Barnevernsarbeider 5).

4.3.2 Ettervern til 25 år

Funnene i denne studien viser til en usikkerhet rundt hevelsen av ettervern til 25. Noen peker på det som utelukkende positivt, mens andre er usikre på om det er andre instanser som kan følge opp bedre. Fellestrekkene for de fleste av informantene er en usikkerhet rundt starten av økningen for grensen. Hva som skulle gjøres annerledes, eller om noe skulle gjøres annerledes i det hele tatt? En av fagutøverene forteller om en positiv opplevelse av økningen til 25: *“Jeg er veldig glad for at det har blitt 25. Det er veldig få ungdommer generelt i samfunnet; altså våre biologiske barn og, som er klare til å stå på egne bein når de er 23. De blir senere voksne i dag enn de ble før.”* (Barnevernsarbeider 5). Noen av fagutøverne peker på hvordan den nye aldersgrensen er en refleksjon av samfunnets utvikling, hvor voksenlivet påpekes å starte senere. Flere informanter mener det henger sammen med hvordan utdanning og arbeid ofte tar lengre tid enn det gjorde før, og

studietiden gjerne blir forlenget av ulike faktorer som for eksempel friår eller høyere utdanning.

“Som sagt så var vi skeptiske i starten, men jeg håper og tror at de fleste sitter igjen med en opplevelse at det faktisk var det beste. Jeg tror vi får reddet mye med de 2 ekstra årene. Vi får mer tid til å jobbe, jeg tror vi får utrettet mer, og det gjør ungdommen tryggere.” (Barnevernsarbeider 7).

En annen fagutøver peker på samfunnsutviklingen med lengre studietid. Det fortelles: *“Studietiden blir stadig vekk utvidet og forlenget, og det gjør også at voksenlivet kommer litt saktere i gang for mange. Jeg tenker at utvidelsen fra 23 henger sammen med endringer i samfunnet (...) At vi er på 25; den bør ikke være kortere enn det for å si det sånn.”* (Barnevernsarbeider 6). Videre spekuleres det hvordan et alternativ i fremtiden kan være individuelle vurderinger med enda lengre ettervern enn 25 etter behov. Det settes et fokus på å tilrettelegge og respektere det tempoet som den unge voksne trenger i overgangen til voksenlivet. Samtidig stilles det spørsmål for hvordan man kan imøtekomme behovene til sårbare unge som allerede kan ha behov for mer tid i overgangen til voksenlivet, samtidig som denne overgangen generelt sett kan ta lengre tid for alle i dagens samfunn.

En annen fagutøver poengterer hvordan usikkerhet har preget den nye lovendringen, hvor det faktiske innholdet av endringen er uklart. Hvilke forventninger og eventuelle terskler som ligger til grunn virker uklare. Fagutøveren forteller: *“Egentlig så har det ikke endret seg så mye etter 25-årsgrensen. Hva betyr det? Nå har det økt med 2 år, hvilke føringer får vi? Hva skal til for at de får det til 25? Dette har vi egentlig ikke gjort noen god jobb på altså.”* (Barnevernsarbeider 2). Det blir videre nevnt hvordan en står i særlig posisjon til å måtte bruke faglig skjønn for å opprettholde ettervernet til den enkelte, hvor det avhenger av hver enkelt kontaktpersons evne til å forsvare en ungdoms behov for ettervern. Det stilles spørsmål ved hvilke føringer som ligger til grunn for å kunne ha behov for ettervern helt frem til 25 år, og på hvilken måte disse behovene alternativt kan innfris hos andre instanser.

Premisset av samtykket for ettervern er også noe som nevnes som en positiv faktor når det gjelder hevelsen av grensen. En fagutøver forteller: *“Jeg synes det er fint det er frem til 25.*

Samtidig så tenker jeg at: ja, en kan hjelpe ungdom veldig mye; en kan bidra en del. I og med at det er frivillig basert så er det noe ungdommen ønsker selv også. Det er gjensidig, det er kjempeviktig.” (Barnevernsarbeider 1). Det er for flere av fagutøverne et fokus på hvordan samtykke er en viktig og bærende faktor i samarbeidet. Samtidig nevnes det denne tidsbegrensede relasjonen som foreligger, hvor en som sagt før er bevisst over at samarbeidet tar slutt ved 25 år. Dette nevnes som et sårt område for både fagutøveren og den unge voksne på den måten at relasjonen formelt sett avsluttes etter lovverket.

“Vi har det jo bare fortsatt, men jeg tenker jo at vi kommer i mål. For vi kommer jo ikke helt i mål til de er 23 fordi det stoppet for tidlig; fordi de ikke var klar.”
(Barnevernsarbeider 5).

4.3.3 Slutten av ettervern

Slutten av ettervernet nevnes av en fagutøver som målet der ungdommen ikke lenger skal ha behov for barneverntjenesten. Flere av informantene snakker om tiden en trenger for dette, hvor ungdommens selvstendigjøring er et av målene. Alle informantene forteller om viktigheten av dette, men også samtidig om den relasjonen man bygger opp gjennom samarbeidet i ettervern. Noen av informantene nevner en relasjon som ikke brått avsluttes ved endt tiltak, men som gjerne vedvarer videre i ettertid. En fagutøver forteller om hvordan unge fremdeles møter opp til kontaktpersonen sin etter endt tiltak selv om de ikke har behov for ettervern lengre: *“Vi lar dem komme uansett. Det er jo et problem at det ikke føres noen plass. Vi skriver jo ikke det i journalsystemer; fører jo ikke oversikt over tid som brukes på de som er ferdige.”* (Barnevernsarbeider 3).

“Jeg har hatt mange diskusjoner med min veileder. Veileder sier «nei, nå må du avslutte». Så vil jo gjerne ikke jeg avslutte da. Det er dette med den relasjonen igjen. Selv om det går godt, så går det kanskje godt fordi barnevernet er inne. Så jeg synes det er dumt at vi skal avslutte ting fordi det går godt.”
(Barnevernsarbeider 3).

Noe veldig viktig i arbeidet med mennesker som løftes frem for ettervern er tillit og trygghet. Informantene forteller om at en skal være trygg på at en blir ivaretatt av

instansene som eksisterer. En viktig del av ettervernet nevnes med samarbeidet tverretattlig, hvor en skal kunne ta seg nytte av de alternativer som eksisterer der ute når en ikke har rett på ettervern lengre. En av informantene forteller om hvordan en samling av instanser på samme plass som en åpen drop-in løsning for ungdommene virker gunstig. Det fortelles: *“Så sitter folk fra NAV, oppfølgingstjenesten fra fylkeskommunen i forhold til de som har droppet ut og for skoletiltak, og fra barnevernet, hvor du kan komme og si: “nå har jeg problemer med dette”. (...) Jeg tenker det går gjerne an å organisere slutten av ettervern på litt mer andre måter.”* (Barnevernsarbeider 4). Samtidig nevnes det viktigheten av en relasjon i bunnen som er bærende for den hjelpen en skal gi, og på hvilken måte det er avgjørende for tilliten og tryggheten en opparbeider til alternative instanser.

“Det er nok litt forskjell med hvor mye vi gjør etter at de er ferdige. Noen sender bursdagshilsen og julekort i flere år etterpå, og andre er ferdig når det er ferdig. Det kan jo oppleves litt urettferdig hvis de snakker med hverandre. Man merker forskjellen.” (Barnevernsarbeider 3).

4.3.4 Oppsummering

Fagutøverne for denne studien forteller alle hvor viktig de mener ettervern er for overgangen til voksenlivet for unge som er innenfor barnevernet. Enten som et supplement eller erstatning for biologiske foreldre nevnes ettervern som et viktig element i en utfordrende fase i livet til sårbare unge. For flere av fagutøverne oppleves det som krevende å ikke kunne tilby de unge den stabiliteten og tryggheten flere unge som bor sammen med sine biologiske foreldre har. Flere er glade for den nye aldersgrensen til 25 år som er kommet, og ser på det som ekstra tid til å kunne utrette mer for de unge voksne i denne fasen. Samtidig anerkjennes sårbarheten i skiftende relasjoner, hvor overgangen til andre instanser må gjøres med god støtte. Flere av informantene forteller om hvordan relasjonene naturligvis består ved slutten av ettervern, og utdyper hvor vanskelig det kan være både for fagutøveren selv og den unge å avslutte ettervernstiltak.

5. Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil jeg diskutere funnene som er gjort rede for i kapittel 4, og se dem i lys av teori fra kapittel 2. På denne måten ønsker jeg å videre belyse problemstillingen *“Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barneverntjenesten?”*. Min fenomenologiske metode har hatt som hensikt å få frem informantene sin livsverden og opplevelser, og i diskusjonen er det noen momenter som jeg ønsker å trekke frem for å se nærmere på.

5.1 Hvordan forstår fagutøveren ungdommens behov for ettervern?

I det foregående kapittel vises det til et varierende behov for unge som befinner seg under barnevernets ansvar. Det beskrives sårbare ungdommer som har et varierende spekter av behov. De fellestrekk som gjør seg gjeldende er hjelp om det praktiske rundt bolig og økonomi, men også behov for støtte og omsorg emosjonelt. De unge voksne kan ha ulike utfordringer gjennom overgangen til voksenlivet. De kan studere, flytte for seg selv, eller søke etter å reetablere sosiale relasjoner til familie, hvor fagutøveren i barneverntjenesten kan hjelpe med råd og veiledning. En grunnleggende faktor her er på hvilken måte en som fagutøver er i stand til å komme i en posisjon hvor en kan yte den hjelpen en mener er best for den unge voksne. Relasjon er her noe som nevnes som helt avgjørende. Det gjelder både for fagutøveren å etablere en relasjon til den unge, men også til å ta nytte av og hjelpe relasjonskompetansen til den unge. Dette handler om å synliggjøre individuelle styrker og svakheter som foreligger hos ungdommen, og på hvilken måte en kan bruke disse faktorene for å bygge videre på dem. Det kan være personer i ungdommens sosiale nettverk som ungdommen anser som viktige eller de sosiale ferdigheter som ungdommen besitter. Informantene trekker inn familie, venner, skole, og lokale fritidstilbud som sterke faktorer i denne sosiale støtten. På den andre siden kan utfordrende sider være bytter og brudd i relasjoner hos den unge, noe fagutøverne trekker frem som krevende. Dette er noe som kan relateres til utrygg tilknytning, hvor den unge voksne kan ha flere utfordringer med sosiale relasjoner som utspiller seg i den sosiale fungeringen. Det henger også sammen med fokuset fagutøverene oppgir om å gjøre den unge voksne i stand til å etablere og opprettholde relasjoner, ettersom det kan være et krevende område for unge som kan ha

historie med bytter og brudd. Dette er dermed et viktig hensyn å ta i forhold til fleksibilitet, hvor ungdommene oppgis å kunne teste ut relasjoner og tiltak. Tålmodighet er en viktig faktor her, ettersom alle ungdommer har ulike forutsetninger. De kan ha behov for ulik tid for å nå ulike mål, og samtidig kan både fagutøveren og ungdommen ha ulike forutsetninger for å oppnå en god relasjon. På den ene siden kan fagutøveren gi en personlig, altomfattende, og emosjonell relasjon, men på den andre siden er den tidsbegrenset i form av om ungdommen har behov for tiltak etter barnevernsloven. Det er et krevende relasjonelt perspektiv som flere av fagutøverne trekker frem, hvor den formelle relasjonen tar slutt etter endt tiltak.

Forskning viser hvor mye det en god relasjon til saksbehandler eller kontaktperson betyr for hvordan det går med de unge voksne i barnevernet (Backe-Hansen, 2021, s. 70). Gode relasjoner med stor betydning kan også komme fra for eksempel kontaktperson i en institusjon, venner, familien sin eller i en partner. En relasjon hvor ungdommen har tillit til ansatte i barneverntjenesten bidrar også til at ungdommen har lavere terskel til å fortelle om ting som er vanskelig eller søke råd og veiledning (Paulsen, 2016). Det støttes også opp i studien hvor flere av informantene nevner hvor viktig det er for medvirkningen. Dette blir grunnleggende for å øke motivasjonen i oppfølging av tiltakene og gi positive effekter. Det gir også en følelse av ansvar for ungdommen, hvor en er med på å lage målene og betingelsene. På den andre siden kan en stå i fare for en form for upersonlig automatisk tankegang, noe som kan ha negative konsekvenser. Standardiserte mål kan føre til urimelige og u hensiktsmessige krav til ungdommen, noe som sett i sammenheng med den proksimale utviklingssonen til Vygotsky kan føre til at ungdommen ikke klarer å gjennomføre målene selv med støtte. Som fagutøver sitter en også med definisjonsmakt over hva mål og løsninger kan være for ungdommen. Den faglige kunnskapen de besitter over en bestemt situasjon er noe en potensielt må begrense når en skal gi rom for ungdommens medvirkning. Hensikten er å gi en ansvarsfølelse som i større grad gir et personlig eierskap. Ungdommen kan stille mer krav til seg selv, hvor den interne motivasjonen ønskes å drive utviklingen i størst mulig grad. Samtidig innehar sosiale relasjoner ulike funksjoner, hvor relasjoner i seg selv inneholder multifaktorelle forhold bestående av strukturelle, funksjonelle og kvalitative aspekter. De gir grunnlaget for

hvordan en samhandler med andre sosialt, gjennom fysisk, atferd, sosial-kognitive, og emosjonelle kanaler (Holt-Lunstad et al., 2017). Dette varierer fra individ til individ, hvor relasjonen kan sette premissene for hvilket handlingsrom som foreligger og hvilken anerkjennelse, tillit, konsistens og forutsigbarhet partene opplever relasjonen gir dem (Backe-Hansen, 2021, s. 69). Det støtter også funnene opp, hvor måten man samhandler ungdommene oppgis å avhenge av relasjonen en har. Måten for eksempel utsagn i form av krav fortolkes avhenger av individet som kommuniserer dem og hvilke forventninger ungdommen har til personen som fremmer kravene.

Informantene forteller noe om hvor viktig det er med en god relasjon for å få til et godt ettervern, men også tilknytningen som vedvarer over tid. I overgangen til voksenlivet kan den gjøre seg gjeldende ved et mer selvstendig forhold til foreldrene, ettersom tilknytningen til foreldrene eller andre nære personer vedvarer ut i voksenlivet. Det handler om søken etter trygghet, og en viktig oppgave for fagutøverne i barneverntjenesten blir å synliggjøre trygge tilknytninger som den unge kan ha nytte av. For fagutøverne virker det å være viktig med å forsterke tilknytninger som ungdommen har rundt seg. Dette fremstår som både sosial støtte rundt ungdommen, men også fordi brudd i tilknytninger kan skape psykiske vansker (Eide & Eide, 2017). Samtidig rundt tryggheten gjør også informantene oppmerksom på hvor viktige de kan være som en trygg havn for ungdommen.

Tilknytningsatferden her utspiller seg i atferden til ungdommen som søker trygghet. Dette støtter informantene opp gjennom hvordan unge kan ha behov for støtte ved utflytting. Et eksempel er ungdommen som tekster om hvor lenge det er lov å være ute om natten etter utflytting. Gjennom selvstendigjøringen opplever flere av informantene at det er viktig å være tilgjengelig for ungdommen. Flexibiliteten rundt tiltakene og vedlikehold av kontakt er viktig. I ettervernsarbeid er noe av det viktigste for fagutøveren å finne tiltak for behovene til den unge voksne i form av sosial støtte, hvor de er tilgjengelige, støtter dem, og veileder dem (Paulsen, 2017). Dette gjøres på den unges premisser, og på hvilken måte en tilrettelegger dette på best mulig måte kan være utfordrende. Selvstendigjøringen som en er opptatt av er for flere en vei ut av barnevernet, hvor fagutøverne gjør sitt beste for å ikke hjelpe for mye. Med de individuelle behovene som ungdommen har og de åpne strukturelle rammene som lovgivningen gir, kan det være krevende å vite hvor den

optimale grensen går for forbedring. Flere av informantene snakker om å bygge opp ungdommen mot selvstendighet. Det kan sees i sammenheng av Vygotskys teori om proksimal utviklingszone, med utfordringer den unge mestrer med hjelp av en voksen. Gjennom både indre og ytre mekanismer rundt den unge kan en bedre skape et rammeverk av forståelse rundt individet. Det kan handle om indre motivasjon eller ytre faktorer som både hindrer og muliggjør fremgang. Fagutøverne forteller om hvordan en finner tilpassede mål for ungdommene som de ikke mestrer alene, men har potensial til gjennom motivasjon og veiledning. Dette kan for eksempel være å sette mål for en ungdom med angst for å ta bussen. Ungdommen kan ha med seg noen de føler seg trygge på de første gangene, og etter hvert prøve å ta bussen alene. Disse tilpassede målene ses på som en viktig del av selvstendigjøringen, ettersom et mål fra fagutøveren sin side er at ungdommen skal bli mer i stand til å håndtere ulike sider av livet sitt på egen hånd. På hvilken måte en tilrettelegger og tilpasser de ulike utfordringene til den unge blir dermed sentralt, herunder at en ikke hjelper til for mye. Samtidig som en skal være hjelp og støtte, presiserer fagutøverne hvordan for mye hjelp rundt praktiske gjøremål kan sette lave og uhensiktsmessige forventninger til den unge voksne. Balansegangen blir dermed å tilstrekkelig nok vurdere evnen og kompetansen som den unge besitter, for å best mulig videreutvikle og ta nytte av de styrkene som individet besitter. Dette er også noe Vygotsky beskriver, hvor det allerede foreligger noen elementære og primære tankeformer. Det er ikke helt nye karakteristikk eller grunnleggende tankeformer som dannes i utviklingsprosessen. De unge voksne har ulike forståelser av sin livssituasjon, og videreutvikler disse til mer komplekse og utviklede gjennom råd og veiledning fra blant annet fagutøverne. Læring er noe som skjer via bistand fra mer erfarne, hvor en utvikler stadig bedre beherskelse og forståelse (Kvvello, 2014).

Som vist i funnene er fleksibilitet et sentralt tema som er i fokus. Fagutøverne må være kreative innenfor de rammene de handler fra, og samtidig fleksible i sine løsninger. Flere påpeker hvordan store kommuner har større muligheter til å utvikle tiltak. Det henger også sammen med rapporten fra Bufdir om ettervern som konkluderte med at sentrale kommuner som regel har flere tilgjengelige tiltak enn små kommuner. Rapporten konkluderer også med hvordan føringene som ettervern baserer seg fra i rundskrivet Q 2011-13 er lite

konkrete og lite kjente. Det blir altså opp til hver enkelt fagutøver eller barneverntjeneste å vurdere behov og utarbeide tiltak uten tilstrekkelige retningslinjer på hva dette nødvendigvis skal være. Enkelte av informantene mener det er godt med friheten på enkelte områder, men noen nevner det også som krevende. Sett fra perspektivet om bakkebyråkrater blir det deres oppgave å håndtere usikre beslutninger og arbeidsmengde på best mulig måte (Hupe et al., 2015, s. 9). Det faglige skjønnnet spiller her en rolle, hvor drøftinger tas opp med for eksempel veileder for å sikre kvalitet og ressursbruken i arbeidet. Lover og regler kan være tvetydige, noe Lipsky mener skjønn skal veie opp for (Buvik, 2021). Det henger godt sammen med informantenes innspill om hvor krevende det kan være både å vurdere hvilke behov som foreligger, og i tillegg hjelpe disse behovene med hva de selv mener er riktig tiltak eller instans. Selve vurderingen og iverksettingen av hjelp i form av ettervern avhenger særlig av samspillet med ungdommen, og på hvilken måte ungdommen klarer å gi uttrykk for sine behov. For noen av informantene kan det være en utfordring å finne ut hvilke behov som foreligger. Ungdommen kan være lite engasjert i prosessen, hvor det blir en viktig oppgave for fagutøveren å bygge en god relasjon og etablere tillit for å kunne komme i posisjon til å utforske relevante tiltak. Og dersom disse handlingsalternativene er begrensede, kan det være enda mer krevende for fagutøveren å komme frem til det de selv mener er den beste løsningen for ungdommen.

Ettersom ettervern skal være basert på hvert enkelt individs behov, kan det umulig dekkes av konkrete regler og prosedyrer. Hver enkelt ungdom må vurderes individuelt av fagutøverne i barneverntjenesten. Det blir dermed retningslinjer som gir et grunnlag for hvordan prosessen skal foregå, men noen av fagutøverne problematiserer retningslinjene som uklare. Det oppstår usikkerhet rundt hva ettervern faktisk skal inneholde, og flere kan føle seg usikre av å gjøre store individuelle vurderinger som skal føre til konkrete løsninger. Overgangen til voksenlivet er en stor og sårbar fase for flere, og på hvilken måte en tilrettelegger for blant annet bolig, økonomi, sosial støtte, psykisk helse, utdanning og arbeid, positive aktiviteter, og sosial inkludering til ungdommens beste kan være krevende. Som informantene sier blir det dermed viktig å nyttiggjøre seg av relasjoner som ungdommen har for å best mulig navigere i ulike livsområder som det foreligger behov for. Hvordan en møter behovene bør først og fremst foreligge i imøtekommelsen av disse, og

ikke hvordan tiltak som eksisterer skal passe til behovene. En krevende oppgave for barneverntjenesten blir dermed å holde fast ved fleksibiliteten og kreativiteten som kreves i arbeidet ved ettervern samtidig som en søker etter å konkretisere og videreutvikle løsninger for overgangen til en selvstendig tilværelse for de unge voksne.

Barne- og familiedepartementet gjør rede for etterverns hensikt om å gi nødvendig hjelp og støtte til unge med barnevernserfaring i overgangen til en selvstendig voksentilværelse. Dette henger godt sammen med informantenes hensikt, som er å ha et langsiktig fokus på selvstendigheten til den unge. Selvstendighet er også veldig individuelt og avhenger av hvert enkeltes behov. På hvilken måte en tilrettelegger og arbeider sammen med ungdommen for selvstendighet vil dermed variere veldig. For flere av fagutøverne er dette å involvere nettverket sammen med ungdommen, eller å lære dem opp til å gjøre dagligdagse husoppgaver for å få hverdagen til å gå rundt. Dette henger tett sammen med ungdommens mulighet for medvirkning. Ungdommen skal ikke læres til å klare seg alene i verden, men lære hvordan en kan selvstendig søke hjelp hos hjelpeinstanser eller hos sin sosiale støtte.

5.2 Hvordan opplever fagutøverene samarbeidet rundt ettervern?

Det tverretatlige samarbeidet barneverntjenesten er en del av ved ettervern er en viktig og sentral del av den unge voksnes overgang til voksenlivet for å gi dem en helhetlig oppfølging. De fleste unge som befinner seg under ettervernstiltak har også tiltak av NAV (Paulsen et al., 2020, s. 177). Fagutøverne i denne studien har hatt varierende erfaringer med å samarbeide med NAV, hvor flere påpeker hvor vanskelig det er å navigere i NAV sitt system. Det henger sammen med Bufdirs rapport forteller om hvordan NAV kan være rigid og mindre fleksible, hvor metodene ikke er tilrettelagt for sårbare ungdommer med utfordringer (Paulsen et al., 2020, s. 196). Det blir dermed en viktig oppgave for fagutøverne i barnevernstjenesten å danne et godt samarbeid med NAV. På hvilken måte samarbeidet mellom NAV og barnevernstjenesten oppleves som nyttig handler om domenekapabilitet. Dette er en av Knudsens (2004) tre kriterier for et vellykket samarbeid. Det kommer frem av flere av informantene at både NAV og barnevernstjenesten skal dekke delvis overlappende domener, hvor de skal betjene behov til samme ungdom. De oppgir at de ser nødvendigheten av samarbeidet ettersom de mener det er behov for det. NAV dekker

for eksempel det økonomiske, og barneverntjenesten kan være inne med mer omsorgsrettede tiltak. Det helhetlige tilbudet utformes gjennom tiltak fra flere instanser som komplementerer hverandre. For flere har det å ha en relasjon på tvers av organisasjonene vært et godt grunnlag for samarbeid, og gjort det lettere å oppnå kontakt. Kommunikasjonen er her et grunnleggende tema informantene trekker inn ved det tverretatlige samarbeidet. Her gjør den ideologiske og kvalitetsmessige kompatibiliteten seg gjeldende, som er det andre kriteriet for et vellykket samarbeid. Fokuset på den kvalitetsmessige kompatibiliteten virker for flere fagutøvere å være viktige. De fleste anerkjenner NAV, og respekterer det arbeidet de gjør. Forstår vi fagutøverne ut ifra den ideologiske kompatibiliteten kan vi se at flere er kritiske til arbeidsmåtene. Den ideologiske kompatibiliteten utfordres ettersom det kan være en splittet forståelse om hvordan de skal utføre arbeidet. Det handler ofte om å inngå avtaler og fordeling av ansvar, noe som ofte oppleves som unødvendig brukt tid. Flere mener det burde vært bedre effektivisert for å kunne bruke mer tid på andre områder ved ungdommens behov. Samarbeidsavtaler er noe som kan oppleves som en lettelse, hvor en av fagutøverne nevnte at det var godt å ha konkrete retningslinjer eller lovtekst som klargjør ansvaret. Her kan vi forstå det ut fra det siste kriteriet for et vellykket samarbeid ifølge Knudsen (2004), mandatkompatibilitet. Selv om barnevernstjenesten og NAV har lovpålagte og overlappende domener, er det enkelte tilfeller hvor en autoritet fra en overordnet instans kontrollerer koordineringen gjennom legitimitet. Enkelte samarbeidsavtaler kan være lovpålagt, eller statsforvalteren kan utføre tilsyn. Det vil derimot eksistere situasjoner hvor tjenestene selv må samordne og koordinere ansvaret sitt.

Samarbeidet mellom instansene avhenger av kommunikasjon mellom fagutøvere fra ulike etater, noe som kan ses i sammenheng med psykodynamiske gruppeprosesser. Samtidig som en samarbeider med andre etater, nevnes det at en må ta hensyn til den andre parten med respekt. I denne kommunikasjonsprosessen blir det nevnt av en informant hvor viktig det er med måten en stiller spørsmål på. Det kan ses i lys av den symbolske interaksjonismen, hvor en tilskriver mening til atferd og fortolker i samhandlingen. For flere fagutøvere har det vært viktig med hvordan en viser respekt, og på hvilken måte en stiller spørsmål og krav på en konstruktiv måte uten å lukke kommunikasjonen. Sett fra et

psykodynamisk perspektiv, er empati her viktig. På hvilken måte en er åpen for å ville forandre seg og tilegne ny innsikt på bakgrunn av ny kunnskap er grunnleggende i dynamikken på tvers av etater. Det kommer frem av respekten flere av fagutøverne forteller om at de har til andre yrkesgrupper, hvor de anerkjenner begrensningene i sitt eget fagområde. Det virker å være en utfordring for det tverretatlige samarbeidet at en kan misforstå hverandres intensjoner og hensikter dersom en stiller spørsmål ved hverandres oppgaver. Dette kan være et resultat av vage retningslinjer og oppgaver mellom etatene, og hvilket perspektiv en har over ungdommens behov. Barneverntjenesten og NAV har sine egne lover og strukturer som de handler ut ifra, henholdsvis barnevernsloven, og lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven - NAV-loven.). Krav og forventninger i NAV-systemet kan oppleves som utfordrende for de unge ettersom voksentjenestenes organisasjonsstruktur kjennetegnes som større og mer sammensatte (Oterholm, 2015). Dette kan ses i sammenheng med den formelle organisasjonsstrukturen. Vi kan forstå utfordringer knyttet til dette rundt NAV sin formelle organisasjonsstruktur, hvor det kan være vanskelig å navigere i organisasjonens regelverk og organisasjonskart. På den andre siden nevnes den uformelle organisasjonsstrukturen som positiv, hvor en møter eller kjenner til enkeltindivider som besitter en bestemt stilling. Mye handler om verdier, vaner, og atferdsmønstre som ikke er spesifikt uttrykt i noen lover eller retningslinjer, men som nevnes å hjelpe tjenestene å komme til enighet rundt samarbeidet sitt på en mer effektiv måte.

Barneverntjenesten besitter et helt annet kompetansegrunnlag i forhold til NAV, hvor NAV ikke nødvendigvis har like mye fokus på omsorg som barneverntjenesten har for ungdommen. Barnevernsloven har som formål etter bvl. §1-1 å blant annet sikre omsorg og bidra til å møte de unge med kjærighet, hvor NAV har som formål etter NAV-loven. §1-1 å blant annet møte mennesket med respekt, bidra til sosial og økonomisk trygghet, og fremme overgang til arbeid. Dette kan tale for den ulike logikken instansene handler ut ifra. Barneverntjenesten handler fra et perspektiv av omsorg og NAV handler fra et perspektiv av arbeid og sosial trygghet. Det påpekes for så vidt i tidligere studier at voksentjenestene ikke gir like mye oppfølging som barneverntjenestene (Paulsen et al, 2020).

Både barneverntjenesten og NAV bør i størst grad komme til enighet rundt fordelingen av oppgaver, slik at deres ansvarsområder og rolleforventning er klargjort. For flere av fagutøverne virker det derimot som krevende å fordele oppgaver i samarbeidet, ettersom etatene som nevnt kan ha ulike grunnkompetanser og syn på behovene som skal dekkes. De kan også være usikre på hvilke arbeidsoppgaver den enkelte instansen kan gjøre eller har ansvar for i enkelte situasjoner. Selv om det som sagt er nevnt som viktig med samarbeid, virker det som om det kan foreligge usikkerheter rundt den kvalitetsmessige kompatibiliteten. Samarbeidet anses som nødvendig og nyttig, men det er enkelte tilfeller hvor det virker som at det foreligger uenighet rundt hvordan en skal imøtekomme behovene til ungdommen. Instansene har overlappende domene i form av ungdommen, men kan differensiere i tilnærmingen som kreves for å imøtekomme ungdommens behov. Det blir dermed nevnt som gunstig med flere konkretiserte retningslinjer og oppgaver om hva hvert enkelte instans dekker for å ha en mer effektiv prosess. Dette kan forstås sammen med mandatkompatibiliteten og hvordan de ulike instansene som har sammenfallende ansvar blir enige om arbeidsoppgaver som de selv opplever som nyttige. Mandatskompatibiliteten viser seg også klart i bvl. §15-1, hvor kommunestyret skal vedta plan om hvordan arbeid mellom etater skal organiseres og fordeles, og samtidig hvordan de skal samarbeide. På tross av dette er det situasjoner hvor fordelingen kan være uklar, hvor samordningen mellom instansene dermed blir viktig overfor ungdommens helhetlige oppfølging.

Barneverntjenesten kan gi oppfølging til barn som har hatt tiltak fra barneverntjenesten fra de er 18 år og frem til de er 25 år, hvor de eventuelt må få hjelp fra andre instanser. Funnene i denne studien viser til et skifte når det angår hvilke behov unge har i overgangen til voksenlivet. Det virker å henge sammen med samfunnets utvikling, hvor lengre skolegang forskyver starten av et selvstendig voksenliv. Fagutøverne i barneverntjenesten opplever at unge i dag trenger lengre tid i overgangen til voksenlivet. Den nye aldersgrensen har blitt møtt med mye skepsis, men flere har et positivt forhold til endringen. Relasjonen virker her å være betydelig, og det å ta hensyn til at unge i barnevernet kan ha hatt problemer med brudd og skiftende relasjoner. For fagutøverne virker det som om uklare retningslinjer preger dette nye skiftet. Dette gjelder spesielt hvilket innhold og begrensninger ettervernet til 25 år skal innebære. Fagutøverne gir klart

uttrykk for at lovendringen har overlatt barneverntjenestene selv til å vurdere og iverksette mye av hva ettervern til 25 år skal bety og innebære. Det oppstår uklarhet når det gjelder grensene for hvilket ansvarsområde som tilhører barnevernet, og hvilke behov som hører til andre instanser. På hvilken måte behovene til ungdommen blir oppfattet, setter grunnlaget for den hjelpen fagutøverne mener de bør ha. Dette innebærer tiltak innad i barneverntjenesten, men også hvilken hjelp en anser som relevant hos andre hjelpeinstanser. Domenet utvides av myndighetene, hvor barneverntjenesten har et større ansvarsområde med to ekstra år. En kan også forstå usikkerheten rundt den nye aldersgrensen ved profesjonsbyråkratiet, hvor flere av fagutøverne er lojale i forhold til sin profesjonstilhørighet fremfor organisasjonen. Den nye loven gir administrative beslutninger som utfordres av fagkunnskaper, normer og verdier til fagutøverne.

Barneverntjenesten har et særlig ansvar etter rundskriv Q-13/2011 på å bistå ungdommen i kontakt med andre hjelpeinstanser (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Dette er noe informantene har et fokus på, men også med frivillige organisasjoner som har ulike tilbud. Det er for så vidt lovfestet etter bvl. §15-8, 5. ledd, at barneverntjenesten bør samarbeide med frivillige organisasjoner. Mye av oppgavene fagutøverne gjør oppleves som koordinering, hvor de navigerer seg rundt for å finne ulike tilbud. Dette anses også som en utfordring på tvers av kommuner. Selv om behovene til ungdommene kan variere, virker det som at tilgjengelige tilbud kan være for store eller for snevre. Noen kommuner kan etterlyse et bredere spekter av tilbud, mens andre kan ha utfordringer med å faktisk kartlegge de tilgjengelige tilbudene som foreligger.

5.3 Hvordan opplever fagutøverne betydningen av ettervern?

Betydningen av ettervern i denne studien virker å være positiv. Fagutøverne gjør rede for hvor stor betydning et videre samarbeid med barneverntjenesten kan ha for ungdommen etter de har fylt 18 år. Mye kommer fra omsorgsperspektivet til barneverntjenesten. De er opptatt av å følge opp ungdommen, gi råd og veiledning slik at ungdommene kan få hjelp til varierte behov i overgangen til voksen alder. Dette kan være konkrete mål som å fullføre videregående skole eller komme i arbeid. Samtidig er en viktig del av ettervern å hjelpe de unge å komme i kontakt med andre instanser om det er behov.

Noe som oppleves som vanskelig synes å være den institusjonaliserte omsorgen. En informant forteller om hvordan både fosterhjem og unge er på kontrakt. Det kan sees i sammenheng med primære og sekundære relasjoner. Relasjonen foregår innenfor visse rammer, og det finnes et spekter. En primær relasjon oppleves som verdifull og uerstattelig. Fosterforeldre kan være usikre på hvilke rettigheter eller muligheter de har med ungdommen både før og etter utflytting. Det kan bli en relasjon som beveger seg på spekteret mot å oppleves som en sekundær. Den kan inneholde begrensninger som biologiske barn ikke forholder seg til i samme grad. Det kan føre til en lammelse i handlinger, hvor fosterforeldrene som nevnt i funnene kan ha større terskel for å besøke ungdommen etter utflytting. Ettervern i fosterhjem er frivillig, og for en av fagutøverne oppleves det som viktig å oppklare uklarheter. Begge parter kan si opp kontrakten, noe som kan ha konsekvenser ved bytter og brudd i relasjoner for ungdommen. For fagutøveren blir det viktig å tilrettelegge for relasjonen på best mulig måte. Det å ha et fokus på å opprettholde og etablere primære relasjoner i motsetning til sekundære. Det kan være vanskelig, ettersom fosterforeldre kan ta på seg nye ansvar etter at ungdommen flytter ut. Fosterforeldrene kan ha mindre tid til å følge opp den unge etter utflytting, og være okkuperte med å følge opp nye oppdrag som de påtar seg. Det kan føre til utfordringer rundt den sosiale støtten til ungdommen. Når ungdommen flytter ut kan det være vanskeligere å opprettholde den sosiale støtten de har rundt seg på tilsvarende måte som biologiske barn har av sin familie. Spesialiserte fosterhjem problematiseres også i den forstand at fosterhjemmet kan miste sin kontrakt som spesialisert dersom ungdommen ikke lenger har behovene som fosterhjemmet tilsier. Det kan dermed oppstå en krevende situasjon hvor fosterhjemmet eventuelt vil ta på seg nye oppdrag som de er spesialiserte for, ettersom de ikke får samme støtte for ungdommen som ikke har behovet lenger.

Lovendring med aldersgrense til 25 år er møtt med ulike tanker fra fagutøverne. Flere mener to år ekstra kan være et viktig bidrag i den unges overgang. Samtidig virker det uklart med hva mye av innholdet faktisk skal være, og om det eventuelt kan dekkes av andre instanser. Flere opplevde det bare som en forlenging av tiden de har fremfor noen klare definerte rammer for hva som er annerledes mellom 23-25 år i forhold til den hjelpen de har fått før. Ettervern skal gi en god overgang til voksenlivet, og det krever en helhetlig

oppfølging av ungdommen på flere områder som nevnt før. Både hjelp til praktiske sider og emosjonelle behov. Prop. 84 L gjør rede for hvordan støtten i overgangen kan bidra til å forhindre langvarig utenforskap (Prop. 84 L (2019-2020)). Samtidig argumenteres det for omsorgsperspektivet til barneverntjenesten, hvor for eksempel NAV dekker det økonomiske og arbeidsrelaterte. Det henger godt sammen med funnene i denne studien også. Fagutøverne forteller om hvordan omsorgen og det emosjonelle er viktige forhold de tar hensyn til ved ettervern. Det virker derimot ennå til å foreligge en usikkerhet rundt 25-årgrensen for noen. Lignende synspunkt kommer også frem av høringer i prop. 84 L for den nye aldersgrensen til ettervern, hvor noen kommuner uttalte skepsis til lovendringen (Prop. 84 L (2019-2020)). Det er derfor et viktig hensyn blant fagutøverne å være sammen med ungdommene for å føre dem inn i alternative instanser som skal hjelpe dem videre etter endt ettervern. For flere av fagutøverne er det vanskelig å forholde seg til den relasjonelle siden ved slutten av ettervern. De er veldig bevisst over det begrensede tidsperspektivet de har, og på hvilken måte de best mulig kan tilrettelegge for at ungdommen skal klare seg uten barnevernet. Selv om ungdommen ønsker å fortsette ettervern, så kan det være barneverntjenesten vurderer at det ikke foreligger et behov for det. En fagutøver forteller om hvordan de kan fortsette kontakt etter endt ettervern, men at det ikke journalføres noen plass. Det er noe som ikke er formalisert, og det virker som et utfordrende område hvor de unge voksne ennå ønsker kontakt uten at de har noen formelle rettigheter for dette. Vi kan forstå dette ut fra begrepene formell og uformell organisasjonsstruktur fra ungdommen sitt perspektiv. Ungdommen har visse forventninger til fagutøveren om konkrete oppgaver som skal gjennomføres, men samtidig også forventninger til den individuelle fagutøveren de har som kontaktperson. Det er ikke uttrykte forventninger til stillingen for fagutøveren å opprettholde kontakten, men det kan foreligge forventninger eller behov fra ungdommen om videre kontakt. Sosial støtte synes å vise seg gjeldende her, hvor det virker som de unge ennå ønsker å opprettholde relasjonen. Fagutøverne er alle klar over at ettervernet skal ta slutt, og med dette den formelle relasjonen.

6. Avslutning

Hensikten med denne studien har vært å få bedre innsikt i hvordan ettervern oppleves blant fagutøverne i barneverntjenesten som har erfaring med dette. Som vist forteller fagutøverne hvordan ettervern varierer veldig etter hva som oppfattes som behovet til ungdommen. Samtidig betyr overgangen til voksenlivet at det skal være en overgang. Ungdommene skal inn i voksenlivet, og på veien lære seg ferdigheter for å mestre hverdagen uten barneverntjenesten. Hvilke beskyttelses- og risikofaktorer et individ har for å håndtere voksenlivet tilstrekkelig er en problemstilling fagutøverne må ta hensyn til. Ettervern oppleves dermed som et område hvor det er behov for kreativitet av fagutøverne. De må finne ut hvilke kortsiktige og langsiktige utfordringer ungdommen har, og sette i verk tiltak som kan hjelpe dem. Det innebærer at fagutøverne skal sette premissene for at ungdommen skal oppleve mestring. Sammen med mestringen skal ungdommene bli selvstendige voksne. Fagutøverne oppgir hvor viktig det er med en relasjon til ungdommene her. En kan ikke bare gi oppgaver til ungdommen og forvente at det skjer en utvikling, men en må være sammen med dem på veien. Det handler om trygghet og tillit fra ungdommen om at fagutøverne har gode intensjoner overfor dem. Samtidig oppleves det som vanskelig å avslutte ettervern for flere av fagutøverene. Man bygger opp gode relasjoner som skal føres videre, noe som kan oppleves som krevende både for ungdommen og fagutøveren.

Ettervern skal dekke mange livsområder, og for barnevernstjenesten er det viktig å koordinere på en god og hensiktsmessig måte. Samtidig som en skal koordinere er det viktig med et godt samarbeid med andre etater. NAV nevnes som viktig, og funnene i studien gir en god indikasjon på hvor viktig det oppleves. For å skaffe et helhetlig tilbud som dekker så mange livsområder, avhenger det av at flere parter samarbeider. Et funn i denne studien er hvordan det oppleves mye lettere å samarbeide med fagutøvere i NAV som en har personlig kjennskap til. Dette innebærer både opprettelse av kontakt, men også selve kommunikasjonen. Relasjonen som foreligger, virker å kunne redusere byråkratiske rutiner ved å gi raskere saksbehandling og større effektivitet i utviklingen av tiltak for ungdommen. Denne studien indikerer også at det oppleves som en utfordring ved rolle- og ansvarsavklaringen med NAV. Flere har ikke nok kunnskap om hverandres oppgaver, noe som kan føre til forvirring og uenighet om hvilke oppgaver hver enkelt skal ha.

Konsekvenser for dette kan være at fokuset blir økonomi og fordeling mellom instansene, fremfor de individuelle behovene til ungdommen. Det kan også føre til unødvendig venting for ungdommen, hvor usikkerhet rundt fordelingen kan føre til at en enten går glipp av eller bruker lang tid på enkelte oppgaver. En risikerer dermed å kunne miste sider ved ungdommens livssituasjon som kreves for å oppnå en helhetlig oppfølging.

Fagutøverne har alle en felles forståelse av målet om selvstendighet med ettervern. Det eneste som varierer er måten en kommer til målet. Alle fagutøvere i barneverntjenesten er enkeltindivider med ulik faglig kompetanse, erfaring og personlighet, og dette utspiller seg i møtet med ungdommen. På hvilken måte en imøtekommer og tolker behovene som foreligger vil variere. Samspillet mellom en fagutøver og en ungdom vil alltid være unik. Relasjonen blir helt avgjørende for et godt samarbeid, noe alle fagutøverne forteller. De forteller om positive opplevelser med å hjelpe unge til å stadig mestre større mål gjennom overgangen til voksenlivet. Samtidig står de klare som en trygghet til å hjelpe om det trengs.

Formålet med studien har vært å få bedre innsikt i hvordan fagutøvere i barnevernstjenesten opplever ulike sider ved ettervern. Studien har etterstrebet å komme med bidrag til ettervern ved å sette lys på flere faktorer som gjør seg gjeldende i dette arbeidet. Håpet er at mine funn kan bidra til økt bevissthet rundt viktigheten av et godt samarbeid og gode relasjoner mellom alle partene som er involvert i sårbare unges overgang til voksenlivet.

Informantene som har deltatt i studien har gitt verdifulle innspill til hvordan ettervern oppleves. Med tanke på oppgavens omfang- og tidsbegrensninger er det flere temaer som ikke er blitt belyst. Underveis gjennom denne studien har jeg blitt mer oppmerksom på de mellommenneskelige relasjonene som oppstår for fagutøvere i barneverntjenesten. Dette gjelder både til ungdommens nettverk og til fagutøvere i andre instanser. Det kunne vært interessant å se nærmere på hvilken relasjonens betydning og potensial som foreligger her. Samtidig hadde aspektet med kreativitet ved tiltak også vært interessant å se nærmere på, og i hvilken grad en som fagutøver har mulighet til å forme tiltaket ved ettervern.

7. Litteraturliste

- Arbeids- og velferdsforvaltningsloven. (2006). *Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen* (LOV-2006-06-16-20). Lovdata. <https://lovdata-no.ezproxy.uis.no/dokument/NL/lov/2006-06-16-20>
- Backe-Hansen, E. (2018). *Ettervern: Barnevernets siste mulighet til å hjelpe – en kunnskapsoppsummering*. Fellesorganisasjonen. https://www.fo.no/getfile.php/1328490-1588058075/Filer/Ettervern_barnevernets%20siste%20mulighet%20til%20a%CC%8A%20hjelpe_rapport.PDF
- Backe-Hansen, E. (2021). *Fra barnevern til voksenliv. utfordringer og mestring*. Cappelen Damm Akademisk.
- Bakketeig, E. & Backe-Hansen, E. (Red.). (2008). *Forskingskunnskap om ettervernet* (NOVA Rapport 17/08). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Rundskriv om tiltak etter barnevernloven for ungdom over 18 år*. (Nr. Q-13/2011). [Rundskriv]. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-om-tiltak-etter-barneloven-for/id651092/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021). *Årsrapport 2021*. https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/arsrapport_2021_bufdir_rev_idert.pdf
- Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. <https://lovdata-no.ezproxy.uis.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Biong, S. (2011). «Å guide hverandre i hverandres systemer» – En fenomenologisk hermeneutisk studie av godt samarbeid i en tverretattlig styringsgruppe. *Tidsskrift*

for psykisk helsearbeid, 8(1), 35-45. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/ISSN1504-3010-2011-01-05>

- Brinkman, S. (2013). *Qualitative interviewing. Understanding Qualitative Research*. Oxford University Press Inc.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. (4. utg.). Oxford University Press.
- Buvik, K. (2021). Bakkebyråkrater er våre kamerater. *Tidsskriftet forebygging.no*, (1). <https://www.forebygging.no/Artikler/2021/Bakkebyrkrater-er-vare-kamerater/>
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. (4. utg.). SAGE Publications Inc.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. (7. utg.). Gyldendal akademisk.
- Danielsen, H. (2016). *Vygotsky and pedagogy*. (2. utg.). Routledge.
- Derry, J. (2013). *Vygotsky: Philosophy and Education*. Wiley Blackwell.
- Eide, H. & Eide, T. (2017). *Kommunikasjon i relasjoner. Personorientering, samhandling, etikk*. Gyldendal akademisk.
- Feeney, B. C. & Collins, N. L. (2015). A new look at social support: A Theoretical Perspective on Thriving Through Relationships. *Personality and Social Psychology Review*, 19(2), 113-147. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.1177/1088868314544222>
- Flermoen, S. (2001). *Søkelys på organisasjon og ledelse. Innføring for helse- og sosialsektor*. Fagbokforlaget.
- Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (LOV-1967-02-10)*. Lovdata. <https://lovdata-no.ezproxy.uis.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>
- Halvorsen, K., Stjernø, S. & Øverbye, E. (2019). *Innføring i Helse- og Sosialpolitikk*. (6. utg.). Universitetsforlaget.

- Holt-Lunstad, J., Robles, T. & Sbarra, D. A. (2017). Advancing Social Connection as a Public Health Priority in the United States. *American Psychologist*, 72(6), 517–530. <https://doi.org/10.1037%2Famp0000103>
- Holten, S. (2022). *Fra dialog til relasjon i arbeid med mennesker*. Universitetsforlaget.
- Hupe, P., Hill, M. & Buffat, A. (2015). *Understanding street-level bureaucracy*. Bristol University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1t89bw0>
- Jensen, G. (2016). Brukermedvirkning og maktutøvelse – ungdom som medspiller og motspiller i barnevernet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93(3-4), 304-320. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/issn.1891-1838-2016-03-04-13>
- Knudsen, H. (2004). Samarbeid på tvers av organisasjonsgrenser, i Repstad, P. (red.) *Dugnadsånd og forsvarsverker – tverretatlig samarbeid i teori og praksis*. (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Krumsvik, R. J. (2014). *Forskningsdesign og kvalitativ metode - ei innføring*. Fagbokforlaget.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Kvello, Ø. (Red.). (2014). *Oppvekstmiljø og sosialisering*. Gyldendal akademisk.
- Misund, B. I. (2014). Barnevernets undersøkelse – innenfor rammen av en organisasjon. I Hærem, E. (Red.), *Barnevernets undersøkelse* (s. 89-108). Universitetsforlaget.
- Misund, B. I. (2022). Reformen i barnevernet. Oppgave- og ansvarsfordeling til besvær. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 25(1), 1-13. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/tfv.25.1.1>
- NOU 2016: 16. (2016). *Ny barnevernslov — Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet.

- Oterholm, I. (2015). *Organisasjonens betydning for sosialarbeideres vurderinger*. [Doktorgradsavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus]. Oslomet Open Digital Archive. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/2913/A-15-8-Oterholm-SPS.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Paulsen, V. (2016). Ungdom på vei ut av barnevernet: - Brå overgang til voksenlivet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93(1), 36-51. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/issn.1891-1838-2016-01-04>
- Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J. & Caspersen, J. C. (2020). *Ettervern - en god overgang til voksenlivet? Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring*. NTNU Samfunnsforskning AS. <https://hdl.handle.net/10037/18713>
- Prop. 84 L (2019-2020). *Endringer i barnevernloven (samtaleprosess, årlig tilstandsrapportering mv.)*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-84-l-20192020/id2698870/>
- Prop. 133 L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/>
- Schiefloe, P. M. (2011). *Mennesker og samfunn. Innføring i Sosiologisk Forståelse*. (2. utg.) Fagbokforlaget.
- Tetzchner, S. V. (2019). *Barne- og ungdomspsykologi - typisk og atypisk utvikling*. Gyldendal akademisk.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. (5. utg.). Fagbokforlaget.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

1. Bakgrunn

Kan du si litt om din bakgrunn?

- Stilling, utdanning og erfaring?
- Hvilken erfaring har du i forhold til barneverntjenestens ettervernstiltak?

2. Ettervern

- Hva legger du i begrepet ettervern?
- Hvordan vil du beskrive fokuset barneverntjenesten på ettervern? Og har det endret seg noe de senere årene, positivt eller negativt? Evt. med tanke på 25-årsgrensen.
- Hvilke grupper er ettervern spesielt avgjørende for, og hvorfor?
- Hvordan synes du ettervern fungerer i dag?
- Hva er et godt ettervern?

3. Medvirkning

- På hvilken måte får ungdommen medvirke i beslutningene rundt om det skal iverksettes tiltak? Og hvordan er medvirkning i forhold til utforming av tiltakene?
- Hvordan oppfatter du at ungdommen får tilstrekkelig informasjon og oversikt om mulighetene sine?
- Er det andre i nettverket til ungdommen som involveres i prosessen ved eventuelle ettervernstiltak? På hvilken måte?

4. Grunnlag for arbeid i ettervern av unge voksne

- Hva tenker du om ettervern som et tiltak i Barneverntjenesten for ungdommers overgang til voksenlivet?
- Hva tenker du om oppfølgingen til de unge voksne?

5. Samarbeid

- Er samarbeid nødvendig for ettervern? Hvorfor?
- Kan du fortelle litt hvordan dere samarbeider tverrfaglig med NAV ved ettervern? Hva ønskes å oppnå?

- Hvordan er det for deg å samarbeide med NAV?
 - Spesifikke situasjoner
 - Andre faktorer? (byråkrati, politikk, økonomi, medvirkning til bruker)
- Hva tenker du er fordeler med tverrfaglig samarbeid i ettervern?
 - (Deg, bruker, tiltaksvurdering, kommunikasjon/samtale, kvalitet på oppfølging)
- Hva opplever du som utfordrende med tverrfaglig samarbeid ved ettervern?
 - På hvilken måte er det utfordrende, og hva kan det medføre?

6. Kvaliteten på overgangen til voksenlivet

- Hvordan opplever du faglig skjønn spiller en rolle i ettervern?
- Hva mener du generelt har betydning for kvaliteten på ettervern som tiltak i barnevernet?
- Hva mener du har betydning for kvaliteten på de unge voksnes overgang til voksenlivet?
 - Samarbeid, deg, den unge voksne, kommunikasjon
 - Noe du tenker er viktig i forkant av vedtak av ettervern?
 - Noe du tenker er viktig underveis i samarbeidet med andre instanser og med den unge voksne?
- Noe annet du vil tilføye?

Vedlegg 2: Forespørsel til informanter med samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barnevernet”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke på hvilken måte barneverntjenesten arbeider med ettervern sammen med unge for å forberede dem på voksenlivet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å intervju ansatte ved barneverntjenesten om deres bakgrunn, arbeidsoppgaver og på hvilken måte de opplever å arbeide med ettervern. Er tilbudet tilstrekkelig for de behovene ungdommene har, og hvilke terskler og tilbud inneholder ettervern? Kan det sammenlignes med den hjelpen og støtten unge som ikke har vært i barnevernets system får av sine biologiske foreldre?

Oppgaven vil undersøke hvordan ansatte ved barnevernet jobber med ettervern, og om utvidelsen av aldersgrensen for rett til ettervern har påvirket arbeidet ved ettervern.

Problemstillingen jeg ønsker å utforske blir dermed «Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barnevernet?»

Forskningsprosjektet er en masterstudie innenfor Master i Sosialt arbeid ved Universitet i Stavanger, i det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger – Det samfunnsvitenskapelige fakultet – Institutt for sosialfag, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Hei! Jeg forsker på ettervernstilbudet vi har i Norges barnevern i dag. Jeg ønsker å se nærmere på hvordan tiltak med ettervern utvikles, og på hvilken måte overgangen til voksenlivet ser ut. Det aktuelle utvalget mitt består dermed av informanter fra sosial- og velferdsinstitusjonen, barneverntjenesten. Utvalget vil ønskelig bestå av 5-8 informanter som kan belyse oppgavens problemstilling.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å bli med i studien innebærer det at du lar deg intervju. Intervjuet vil vare ca. 45 minutter. Dette kan foregå fortrinnsvis via et personlig oppmøte. Omfanget av intervjuguiden er for oppmøtet er beskrevet i formålsdelen ovenfor.

Jeg vil ikke samle data om deg som person fra andre kilder på forhånd. Det er ønskelig å gjennomføre intervjuet ved hjelp av lydopptak og notater gjennom intervjuet. Alle registrerte data vil bli behandlet og beskyttet etter NSD-godkjente kriterier og krav.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det er ikke noe som vil påvirke arbeidet ditt, ditt forhold til brukere eller arbeidsplassen/arbeidsgiver.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Navnet og de kontaktopplysninger som oppgis vil bli erstattet med koder som lagres på en egen navneliste separat fra øvrige data, innelåst/kryptert.

Tilgang til datamaterialet vil kun være for meg og min veileder.

- Student: Ruben Thoresen
- Veileder: Britt Ingunn Misund

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Opplysningene vil anonymiseres når prosjektet etter planen avsluttes 31.08.2023. Alt av innsamlet data, transkribering, notater samt. personopplysninger og lydopptak vil slettes ved prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger – Det samfunnsfaglige fakultet, har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Universitetet i Stavanger – Det samfunnsfaglige fakultet ved:
Ruben Thoresen (Masterstudent)

- E-post: rubtho_93@hotmail.com
- telefon: 97748968

Britt Ingunn Misund (veileder/prosjektansvarlig)

- E-post: britt-ingunn.misund@uis.no
- Telefon: 51834255

Personvernombud ved Universitetet i Stavanger, Rolf Jegervatn

- E-post: personvernombud@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Britt Ingunn Misund
(Forsker/veileder)

Ruben Thoresen
(Masterstudent)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barnevernet?*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i et intervju
- at intervjuet tas opp
- at det kan bli skrevet notater underveis i intervjuet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata

26.05.2023, 11:23

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barnevernet?](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer 805282	Vurderingstype Standard	Dato 24.01.2023
----------------------------------	-----------------------------------	---------------------------

Prosjekttittel

Hvordan oppleves ettervern blant fagutøvere i barnevernet?

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig

Britt Ingunn Misund

Student

Ruben Thoresen

Prosjektperiode

04.01.2023 - 31.08.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.08.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personverregelverket.

Forskningsdeltagerne har yrkesmessig taushetsplikt. De kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med forskningsprosjektet. Vi anbefaler at du minner dem på taushetsplikten. Merk at det ikke er nok å utelate navn ved omtale av barn, brukere e.l. Vær forsiktig med bruk av eksempler og bakgrunnsopplysninger som tid, sted, kjønn og alder.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som ditt institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.)

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfylder kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!